

Dodatek k ŠVP ZV č. 1

Název školního vzdělávacího programu: Základní škola a mateřská škola Středokluky

Škola: Základní škola a mateřská škola Středokluky, okres Praha západ

Ředitelka školy: Mgr.Ivana Bádalová

Koordinátor ŠVP ZV: PaedDr. Milena Sedlmayerová

Platnost dokumentu: od. 1.9.2007

Dodatek k ŠVP ZV č. 2 byl projednán školskou radou dne 29.8.2013

Ve Středoklukách dne 29.8.2013

razítko školy

.....
Mgr.Ivana Bádalová, ředitelka školy

Tímto dodatkem se upravuje školní vzdělávací program ZŠ a MŠ Středokluky ve znění platných dodatků

od 1. 9. 2013 takto:

Text RVP ZV s odkazy

Obsah RVP ZV - Průvodce upraveným RVP ZV

Část A

1 Vymezení rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání v systému kurikulárních dokumentů

1.1 Systém kurikulárních dokumentů

1.2 Principy rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

1.3 Tendence ve vzdělávání, které navozuje a podporuje rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Část B

2 Charakteristika základního vzdělávání

2.1 Povinnost školní docházky

2.2 Organizace základního vzdělávání

2.3 Hodnocení výsledků vzdělávání

2.4 Získání stupně vzdělání a ukončení základního vzdělávání

Část C

3 Pojetí a cíle základního vzdělávání

3.1 Pojetí základního vzdělávání

3.2 Cíle základního vzdělávání

4 Klíčové kompetence

5 Vzdělávací oblasti

5.1 Vzdělávací oblast – Jazyk a jazyková komunikace

5.1.1 Vzdělávací obor – Český jazyk a literatura

5.1.2 Vzdělávací obor – Cizí jazyk

5.1.3 Vzdělávací obor – Další cizí jazyk

5.2 Vzdělávací oblast – Matematika a její aplikace

5.2.1 Vzdělávací obor – Matematika a její aplikace

5.3 Vzdělávací oblast – Informační a komunikační technologie

5.3.1 Vzdělávací obor – Informační a komunikační technologie

5.4 Vzdělávací oblast – Člověk a jeho svět

5.4.1 Vzdělávací obor – Člověk a jeho svět

5.5 Vzdělávací oblast – Člověk a společnost

5.5.1 Vzdělávací obor – Dějepis

5.5.2 Vzdělávací obor – Výchova k občanství

- 5.6 **Vzdělávací oblast – Člověk a příroda**
  - 5.6.1 **Vzdělávací obor – Fyzika**
  - 5.6.2 **Vzdělávací obor – Chemie**
  - 5.6.3 **Vzdělávací obor – Přírodopis**
  - 5.6.4 **Vzdělávací obor – Zeměpis (Geografie)**
- 5.7 **Vzdělávací oblast – Umění a kultura**
  - 5.7.1 **Vzdělávací obor – Hudební výchova**
  - 5.7.3 **Vzdělávací obor – Výtvarná výchova**
- 5.8 **Vzdělávací oblast – Člověk a zdraví**
  - 5.8.1 **Vzdělávací obor – Výchova ke zdraví**
  - 5.8.2 **Vzdělávací obor – Tělesná výchova**
- 5.9 **Vzdělávací oblast – Člověk a svět práce**
  - 5.9.1 **Vzdělávací obor – Člověk a svět práce**
- 5.10 **Doplňující vzdělávací obory**
  - 5.10.1 **Dramatická výchova**
  - 5.10.2 **Etická výchova**
  - 5.10.3 **Filmová/audiovizuální výchova**
  - 5.10.4 **Taneční a pohybová výchova**

- 6 **Průřezová témata**
  - 6.1 **Osobnostní a sociální výchova**
  - 6.2 **Výchova demokratického občana**
  - 6.3 **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**
  - 6.4 **Multikulturní výchova**
  - 6.5 **Environmentální výchova**
  - 6.6 **Mediální výchova**
- 7 **Rámcový učební plán**
  - 7.1 **Poznámky k rámcovému učebnímu plánu**
  - 7.2 **Poznámky ke vzdělávacím oblastem**

Část D

- 8 **Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami**
  - 8.1 **Vzdělávání žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním**
  - 8.2 **Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním**
  - 8.3 **Tvorba školního vzdělávacího programu v základních školách při zdravotnických zařízeních, ve školách při dětských diagnostických ústavech a ve školách při školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy**
- 9 **Vzdělávání žáků mimořádně nadaných**

- 10 Materiální, personální, hygienické, organizační a jiné podmínky pro uskutečňování RVP ZV
- 11 **Zásady pro zpracování, vyhodnocování a úpravy školního vzdělávacího programu**
  - Struktura ŠVP pro základní vzdělávání
  - Struktura ŠVP pro základní vzdělávání na nižších stupních víceletých gymnázií

Část A

1 Vymezení Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání v systému kurikulárních dokumentů

Poznámky k úpravám

Úpravy zpřesňují text a jsou formálního charakteru.

1.1 Systém kurikulárních dokumentů

V souladu s ~~novými~~ principy kurikulární politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotvenými v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (~~školský zákon~~), **ve znění pozdějších předpisů**, se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní (viz **graf schéma 1**).

Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). Národní program vzdělávání vymezuje počáteční vzdělávání jako celek. RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách[1].

Národní program vzdělávání, rámcové vzdělávací programy i školní vzdělávací programy jsou veřejné dokumenty přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost.

Rámcové vzdělávací programy:

- vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě;

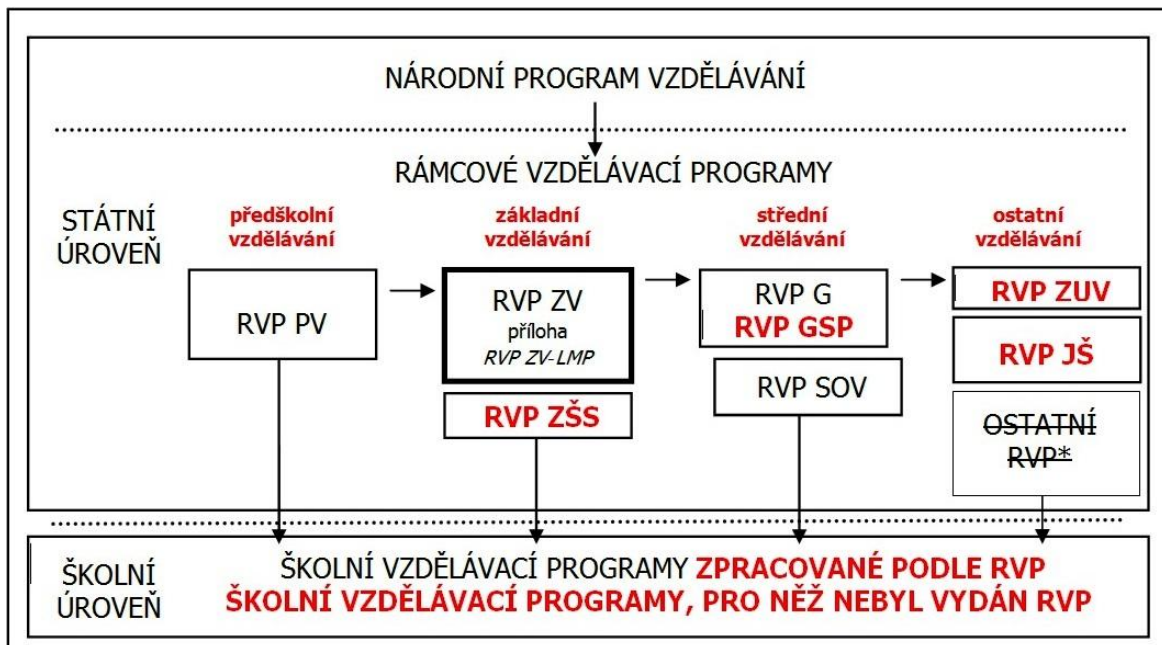
- vycházejí z koncepce celoživotního učení;

- formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání;

- podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.

[1] ŠVP si vytváří každá škola podle zásad stanovených v příslušném RVP. Pro tvorbu ŠVP mohou školy využít tzv. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů* (dále jen *Manuál*), který je vytvářen ke každému RVP **nebo jiné vhodné metodické materiály**. Manuál seznamuje s postupem tvorby ŠVP a uvádí způsoby zpracování jednotlivých částí ŠVP s konkrétními příklady.

Schema 1 - Systém kurikulárních dokumentů

Legenda

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání; RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV-LMP); **RVP ZŠS – Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální**; RVP GV – Rámcový vzdělávací program pro ~~gymnaziální vzdělávání~~ **gymnázia**; **RVP GSP – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou**; RVP SOV – Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání; **RVP ZUV – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání**; **RVP JŠ – Rámcový vzdělávací program pro jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky**

1.2 Principy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

RVP ZV:

navazuje svým pojetím **a obsahem** na RVP PV a je východiskem pro koncepci rámcových vzdělávacích programů pro střední vzdělávání;
 vymezuje vše, co je společné a nezbytné v povinném základním vzdělávání žáků, včetně vzdělávání v odpovídajících ročnících víceletých středních škol;
 specifikuje úroveň klíčových kompetencí, již by měli žáci dosáhnout na konci základního vzdělávání;
 vymezuje vzdělávací obsah – očekávané výstupy a učivo[2];
 zařazuje jako závaznou součást základního vzdělávání průřezová témata s výrazně formativními funkcemi;

stanovuje standardy pro základní vzdělávání (Příloha 1), jejichž smyslem je účinně napomáhat při dosahování cílů stanovených v RVP ZV;

podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, včetně možnosti jeho vhodného propojování, a předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, odlišných metod, forem výuky a využití všech podpůrných opatření ve shodě s individuálními potřebami žáků;

umožňuje modifikaci vzdělávacího obsahu pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami;

je ~~závazný~~ **podkladem** pro všechny střední školy při stanovování požadavků přijímacího řízení pro vstup do středního vzdělávání.

RVP ZV je otevřený dokument, který bude v určitých časových etapách inovován podle měnících se potřeb společnosti, zkušeností učitelů se ŠVP i podle měnících se potřeb a zájmů žáků.

[2] Žáci s lehkým mentálním postižením se **zpravidla** vzdělávají podle přílohy Rámcového vzdělávacího programu pro základní **Přílohy 2 upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV-LMP), pokud jim jejich schopnosti neumožňují v některých případech postupovat podle modifikovaného RVP ZV**. Žáci s těžkým mentálním postižením, žáci s více vadami a žáci s autismem, kteří navštěvují základní školu speciální, se vzdělávají podle samostatného rámcového vzdělávacího programu (**RVP ZŠS**).

1.3 Tendence ve vzdělávání, které navozuje a podporuje Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

zohledňovat při dosahování cílů základního vzdělávání potřeby a možnosti žáků
 uplatňovat variabilnější organizaci a individualizaci výuky podle potřeb a možností žáků a využívat vnitřní diferenciaci výuky
 vytvářet širší nabídku povinně volitelných předmětů pro rozvoj zájmů a individuálních předpokladů žáků
 vytvářet příznivé sociální, emocionální i pracovní klima založené na účinné motivaci, spolupráci a aktivizujících metodách výuky
 prosadit změny v hodnocení žáků směrem k průběžné diagnostice, individuálnímu hodnocení jejich výkonů a širšímu využívání slovního hodnocení
 zachovávat co nejdéle ve vzdělávání přirozené heterogenní skupiny žáků a oslabit důvody k vyčleňování žáků do specializovaných tříd a škol

zvýraznit účinnou spoluprací s rodiči **se zákonnými zástupci** žáků.

Podrobněji viz Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílá kniha) – s. 47 – 51 **a navazující koncepční dokumenty**.

Část B

2 Charakteristika základního vzdělávání

Poznámky k úpravám

Úpravy jsou formálního charakteru.

Základní vzdělávání, kterým se dosahuje stupně základní vzdělání, se realizuje *oborem vzdělání základní škola*. V souladu se školským zákonem **č. 561/2004 Sb.**, je pro realizaci základního vzdělávání vydán *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*.

2.1 Povinnost školní docházky

Základní vzdělávání je spojeno s povinností školní docházky. Plnění povinnosti školní docházky se řídí § 36 až § 43 ~~školského~~ **zákona č. 561/2004 Sb.**

2.2 Organizace základního vzdělávání

Organizaci základního vzdělávání včetně možnosti zřízení přípravných tříd základní školy upravuje § 46 a § 47 ~~školského~~ **zákona č. 561/2004 Sb.** Průběh základního vzdělávání se řídí § 49 a § 50 ~~školského~~ **zákona č. 561/2004 Sb.** Podrobnosti o organizaci a průběhu základního vzdělávání stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) ve vyhlášce č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky a ve vyhlášce č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

2.3 Hodnocení výsledků vzdělávání

Hodnocení výsledků vzdělávání žáků se řídí § 51 až § 53 ~~školského~~ **zákona č. 561/2004 Sb.** Podrobnosti o hodnocení výsledků žáků a jeho náležitostech stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem.

2.4 Získání stupně vzdělání a ukončení základního vzdělávání

Získání stupně vzdělání se řídí § 45 ~~školského~~ **zákona** a ukončení základního vzdělávání § 54 a § 55 ~~školského~~ **zákona č. 561/2004 Sb.**

Část C

3 Pojetí a cíle základního vzdělávání

3.1 Pojetí základního vzdělávání

3.2 Cíle základního vzdělávání

4 Klíčové kompetence

5 Vzdělávací oblasti

5 Vzdělávací oblasti

Poznámky k úpravám

Úpravy jsou formálního charakteru

Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním *vzdělávacím oborem* nebo více obsahově blízkými *vzdělávacími obory*:

Jazyk a jazyková komunikace (*Český jazyk a literatura, Cizí jazyk*), ***Další cizí jazyk***)

Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)

Informační a komunikační technologie (*Informační a komunikační technologie*)

Člověk a jeho svět (*Člověk a jeho svět*)

Člověk a společnost (*Dějepis, Výchova k občanství*)

Člověk a příroda (*Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis*)

Umění a kultura (*Hudební výchova, Výtvarná výchova*)

Člověk a zdraví (*Výchova ke zdraví, Tělesná výchova*)

Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou v úvodu vymezeny Charakteristikou vzdělávací oblasti, která vyjadřuje postavení a význam vzdělávací oblasti v základním vzdělávání a charakterizuje vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oborů dané vzdělávací oblasti. Dále je v této části naznačena návaznost mezi vzdělávacím obsahem 1. stupně a 2. stupně základního vzdělávání.

Na charakteristiku navazuje Cílové zaměření vzdělávací oblasti. Tato část vymezuje, k čemu je žák prostřednictvím vzdělávacího obsahu veden, aby postupně dosahoval klíčových kompetencí.

Praktické propojení vzdělávacího obsahu s klíčovými kompetencemi je dáno tím, že si škola na základě cílového zaměření vzdělávací oblasti stanovuje ve ŠVP výchovné a vzdělávací strategie vyučovacích předmětů – viz **graf schéma 2**.

Vzdělávací obsah vzdělávacích oborů (včetně doplňujících vzdělávacích oborů[1]) je tvořen očekávanými výstupy a učivem[2]. V rámci 1. stupně je vzdělávací obsah dále členěn na 1. období (1. až 3. ročník) a 2. období (4. až 5. ročník). Toto rozdělení má školám usnadnit distribuci vzdělávacího obsahu do jednotlivých ročníků.

Očekávané výstupy mají činnostní povahu, jsou prakticky zaměřené, využitelné v běžném životě a ověřitelné. Vymezují předpokládanou způsobilost využívat osvojené učivo v praktických situacích a v běžném životě. RVP ZV stanovuje očekávané výstupy na konci *3. ročníku* (1. období) jako orientační (nezávazné) a na konci *5. ročníku* (2. období)

a 9. ročníku jako závazné[3].

Učivo je v RVP ZV strukturováno do jednotlivých tematických okruhů (témat, činností) a je chápáno jako *prostředek k dosažení očekávaných výstupů*. Pro svoji informativní a formativní funkci tvoří nezbytnou součást vzdělávacího obsahu. Učivo, vymezené v RVP ZV, je doporučené školám k distribuci a k dalšímu rozpracování do jednotlivých ročníků nebo delších časových úseků. Na úrovni ŠVP se stává učivo závazné.

Do RVP ZV se vkládají jako Příloha 1[4] Standardy pro základní vzdělávání. Standardy jsou určeny na pomoc školské praxi a jejich smyslem je účinně napomáhat při dosahování cílů stanovených v RVP ZV.

Vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oborů škola rozčlení do *vyučovacích předmětů* a rozpracuje, případně doplní v *učebních osnovách* podle potřeb, zájmů, zaměření a nadání žáků tak, aby bylo zaručené *směřování k rozvoji klíčových kompetencí*.

Z jednoho vzdělávacího oboru může být vytvořen jeden vyučovací předmět nebo více vyučovacích předmětů, případně může vyučovací předmět vzniknout integrací vzdělávacího obsahu více vzdělávacích oborů (integrován vyučovací předmět). RVP ZV umožňuje *propojení (integraci)* vzdělávacího obsahu na úrovni témat, tematických okruhů, případně vzdělávacích oborů. Integrace vzdělávacího obsahu musí respektovat logiku výstavby jednotlivých vzdělávacích oborů. Základní podmínkou funkční integrace je kvalifikovaný učitel.

Záměrem je, aby učitelé při tvorbě ~~školských vzdělávacích programů~~ **ŠVP** vzájemně *spolupracovali, propojovali* vhodná témata společná jednotlivým vzdělávacím oborům a *posilovali nadpředmětový přístup ke vzdělávání*.

[1] Doplnující vzdělávací obory jsou obory, které doplňují a rozšiřují vzdělávací obsah základního vzdělávání.

[2] Vzdělávací obsah pro žáky s lehkým mentálním postižením stanovuje ~~příloha~~ **Příloha 2** tohoto dokumentu.

[3] Pokud povaha zdravotního postižení objektivně neumožňuje naplnění některých očekávaných výstupů z RVP ZV, je možné ve ŠVP nahradit příslušné očekávané výstupy takovými, které lépe vyhovují vzdělávacím možnostem žáků se zdravotním postižením.

[4] **Původní Příloha RVP ZV-LMP se stává Přílohou 2.**

5.1 Vzdělávací oblast - Jazyk a jazyková komunikace

Poznámky k úpravám

Úpravy jsou formálního charakteru.

Poznámka pod čarou č. 1 se týká Organizace dalšího cizího jazyka.

Informace se týkají tématu Cizí jazyk a další cizí jazyk.

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace zaujímá stěžejní postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Dobrá úroveň jazykové kultury patří k podstatným znakům všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělávání. ~~Jazykové vyučování~~ **Jazyková výuka, jejímž cílem je zejména podpora rozvoje komunikačních kompetencí**, vybavuje žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožňují správně vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat a účinně uplatňovat i prosazovat výsledky svého poznávání.

Obsah vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace se realizuje ve vzdělávacích oborech Český jazyk a literatura, Cizí jazyk a Další cizí jazyk[1]. **Kultivace jazykových dovedností a jejich využívání je nedílnou součástí všech vzdělávacích oblastí.**

Dovednosti získané ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura jsou potřebné nejen pro kvalitní jazykové vzdělání, ale jsou důležité i pro úspěšné osvojování poznatků v dalších oblastech vzdělávání. Užívání češtiny jako mateřského jazyka v jeho mluvené i písemné podobě umožňuje žákům poznat a pochopit společensko-kulturní vývoj lidské společnosti. Při realizaci daného vzdělávacího oboru se vytvářejí předpoklady k efektivní mezilidské komunikaci tím, že se žáci učí interpretovat své reakce a pocity tak, aby dovedli pochopit svoji roli v různých komunikačních situacích a aby se uměli orientovat při vnímání okolního světa i sebe sama.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura má komplexní charakter, ale pro přehlednost je rozdělen do tří složek: Komunikační a slohové výchovy, Jazykové výchovy a Literární výchovy. Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná.

V *Komunikační a slohové výchově* se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu vztahujícího se k nejrůznějším situacím, analyzovat jej a kriticky posoudit jeho obsah. Ve vyšších ročnících se učí posuzovat také formální stránku textu a jeho výstavbu.

V *Jazykové výchově* žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasně, přehledně a srozumitelně vyjadřování. Při rozvoji potřebných znalostí a dovedností se uplatňují a prohlubují i jejich obecné intelektové dovednosti, např. dovednosti porovnávat různé jevy, jejich shody a odlišnosti, třídit je podle určitých hledisek a dospívat k zobecnění. Český jazyk se tak od počátku vzdělávání stává nejen nástrojem získávání většiny informací, ale i předmětem poznávání.

V *Literární výchově* žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, postihovat umělecké záměry autora a formulovat vlastní názory o přečteném díle. Učí se také rozlišovat literární fikci od skutečnosti. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti tvořivé recepce, interpretace a produkce literárního textu. Žáci dospívají k takovým poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje, životní hodnotové orientace a obohatit jejich duchovní život.

Verbální i neverbální komunikace se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím *Dramatické výchovy*, zařazené v RVP ZV jako doplňující vzdělávací obor.

Cizí jazyk a Další cizí jazyk přispívají k chápání a objevování skutečností, které přesahují oblast zkušeností zprostředkovaných mateřským jazykem. Poskytují živý jazykový základ a předpoklady pro komunikaci žáků v rámci integrované Evropy a světa.

Osvojování cizích jazyků pomáhá snižovat jazykové bariéry a přispívá tak ke zvýšení mobility jednotlivců jak v jejich osobním životě, tak v dalším studiu a v budoucím pracovním uplatnění. Umožňuje poznávat odlišnosti ve způsobu života lidí jiných zemí i jejich odlišné kulturní tradice. Prohlubuje vědomí závažnosti vzájemného mezinárodního porozumění a tolerance a vytváří podmínky pro spolupráci škol na mezinárodních projektech.

Požadavky na vzdělávání v cizích jazycích formulované v RVP ZV vycházejí ze Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, který popisuje různé úrovně ovládnutí cizího jazyka[2]. Vzdělávání v Cizím jazyce směřuje k **předpokládá** dosažení úrovně A2, vzdělávání v Další cizím jazyce směřuje k **předpokládá** dosažení úrovně A1 (podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky)[3].

Úspěšnost jazykového vzdělávání jako celku je závislá nejen na výsledcích vzdělávání v jazyce mateřském a v cizích jazycích, ale závisí i na tom, do jaké míry se jazyková kultura žáků stane předmětem zájmu i všech ostatních oblastí základního vzdělávání.

---

[1] Další cizí jazyk je do **od školního roku 2013/2014** vymezen jako doplňující vzdělávací obor **součást vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace** s disponibilní časovou dotací 6 hodin na 2. stupni. Znamená to, že škola musí všem žákům nabídnout Další cizí jazyk ve formě volitelného předmětu. Vzdělávací obsah doplňujícího vzdělávacího oboru Další cizí jazyk je vymezen v kapitole 5.10 **Škola zařazuje Další cizí jazyk podle svých možností nejpozději od 8. ročníku v minimální časové dotaci 6 hodin. Vzhledem k posilování významu výuky cizích jazyků musí škola daných 6 disponibilních hodin využít pouze pro výuku Dalšího cizího jazyka, nebo v odůvodněných případech pro upevnování a rozvíjení Cizího jazyka.**

[2] **V tomto období je důraz kladen na ústní komunikaci a vytváření základu (zejména ve fonetice a syntaxi) pro další osvojování jazyka. Rovněž je cílem rozvoj jazykového povědomí ve vztahu k mateřskému a případně dalším jazykům.**

[3] Společný evropský referenční rámec pro jazyky vymezuje kompetence komunikativní (lingvistické, sociolingvistické, pragmatické) a všeobecné (předpokládající znalost sociokulturního prostředí a reálií zemí, ve kterých se studovaným jazykem hovoří) jako cílové kompetence jazykové výuky.

Úroveň A2: Žák – rozumí větám a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho/jí bezprostředně týkají (např. základní informace o něm/ní a jeho/její rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání). ~~Dokáže komunikovat~~ **Komunikuje** prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech. ~~Umí~~ **Popíše** jednoduchým způsobem ~~popisat~~ svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jeho/jejích nejnáléhavějších potřeb.

Úroveň A1: Žák – rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a ~~umí~~ tyto výrazy a fráze ~~používat~~ **používá**. ~~Umí představit~~ **Představí** sebe a ostatní a ~~kládá~~ **klade** jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky ~~umí odpovídat~~ **odpovídá**. ~~Dokáže se~~ **Jednoduchým** způsobem ~~domluvit se~~ **domluví**, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu/jí pomoci.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

~~chápaní~~ **pochození** jazyka jako **prostředku** ~~svébytného historického jevu, v němž se odráží historický a kulturní vývoj~~ **historického a kulturního vývoje** národa; a tedy jako důležitého sjednocujícího činitele národního společenství a jako ~~důležitého a nezbytného nástroje celoživotního vzdělávání~~

pochození jazyka a jako důležitého nástroje celoživotního vzdělávání

rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku a jeho chápaní jako ~~potenciálního~~ zdroje pro rozvoj osobního i kulturního bohatství

rozvíjení pozitivního vztahu k mnohojazyčnosti a respektování kulturní rozmanitosti

~~vnímání a postupnému osvojování jazyka jako bohatého, mnohotvárného prostředku k získávání a předávání informací, k vyjádření jeho potřeb i prožitků a ke sdělování názorů zvládnutí běžných pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí a rozvíjení pozitivního vztahu k jazyku v rámci interkulturní komunikace~~

~~samostatnému získávání informací z různých zdrojů a k zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny i s texty různého zaměření~~

~~získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti a ke kultivovanému projevu jako prostředku prosazení sebe sama~~

~~individuálnímu prožívání slovesného uměleckého díla, ke sdílení čtenářských zážitků, k rozvíjení pozitivního vztahu k literatuře i k dalším druhům umění založených na uměleckém textu a k rozvíjení emocionálního a estetického vnímání~~

5.1.2 Vzdělávací obor - Cizí jazyk

Poznámky k úpravám

Úpravy jsou doplněny informacemi v tématu Cizí jazyk a Další cizí jazyk.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

1. stupeň

RECEPTIVNÍ, PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy – 1. období

ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

žák

- ▶ vyslovuje a čte foneticky správně v přiměřeném rozsahu slovní zásoby
- ▶ rozumí jednoduchým pokynům a větám, adekvátně na ně **otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností**, a reaguje na ně **verbálně i neverbálně zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal**
- ▶ pochopí obsah a smysl jednoduché, pomalé a pečlivě vyslovované konverzace dvou osob s dostatkem času pro porozumění
- ▶ používá abecední slovník učebnice
- ▶ **rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu**
- ▶ **rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu**
- ▶ rozlišuje grafickou **přiřadí** mluvenou a psanou podobu **téhož** slova či slovního spojení
- ▶ **píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy**

RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy – 2. období

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností**
- rozumí známým slověům a jednoduchým větám se vztahem k osvojovaným tématům, **pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu**
- rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu**

MLUVENÍ

žák

- aktivně se zapojí do jednoduché konverzace **jednoduchých rozhovorů, pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem, poskytne požadovanou informaci**

sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům
rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu

rozumí obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů (časopisy, obrazové a poslechové materiály) a využívá je při své práci

čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty obsahující známou slovní zásobu

vyhledá v jednoduchém textu potřebnou informaci a vytvoří odpověď na otázku
 používá dvojjazyčný slovník

Produktivní řečové dovednosti

Očekávané výstupy—2. období

PSANÍ

žák

sestaví gramaticky a formálně správně jednoduché písemné sdělení **napíše** krátký text a odpověď na sdělení; **s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života**

vyplní své základní **osobní** údaje do formulářů **formuláře**

reprodukuje ústně i písemně obsah přiměřeně obtížného textu a jednoduché konverzace

obměňuje krátké texty se zachováním smyslu textu

Učivo

pravidla komunikace v běžných každodenních situacích—pozdrav, poděkování, představování

jednoduchá sdělení—adresa, blahopřání, pozdrav a dopis z prázdnin, omluva, žádost

zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov

slovní zásoba – žáci si osvojí a umí používat základní slovní zásobu

v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů a umí ji používat v komunikačních situacích, práce se slovníkem

tematické okruhy – domov, rodina, škola, volný čas a zájmová činnost, **povolání, lidské tělo, jídlo**, oblékání, nákupy, **bydliště, dopravní prostředky, kalendářní rok** (svátky, **roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny**), **zvířata**, příroda a počasí, tradice a zvyky, svátky, důležité zeměpisné údaje

slovní zásoba a tvoření slov — synonyma, antonyma, význam slov v kontextu
mluvnice – základní gramatické struktury a typy vět základy lexikálního principu
 pravopisu slov — věta jednoduchá, tvorba otázky a záporu, pořádek slov ve větě **(jsou
 tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)**

2. stupeň

RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

- ▶ čte nahlas plynule a foneticky správně texty přiměřeného rozsahu
- ▶ rozumí obsahu jednoduchých textů v učebnicích a obsahu autentických materiálů s využitím vizuální opory, v textech vyhledá známé výrazy, fráze a odpoví na otázky
- ▶ rozumí **informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně**
- ▶ **rozumí obsahu** jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy a konverzaci **promluvy či konverzace, který se týká osvojených témat**
- ▶ odvodí pravděpodobný význam nových slov z kontextu textu
- ▶ používá dvojjazyčný slovník, vyhledá informaci nebo význam slova ve vhodném výkladovém slovníku

PRODUKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy

žák

sestaví jednoduché (ústní i písemné) sdělení týkající se situací souvisejících s životem v rodině, škole a probíranými tematickými okruhy
 písemně, gramaticky správně tvoří a obměňuje jednoduché věty a krátké texty
 stručně reprodukuje obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy i konverzace
 vyžádá jednoduchou informaci

INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy

MLUVENÍ

žák

jednoduchým způsobem se domluví v **zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných každodenních formálních i neformálních** situacích
mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojených tématech
vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech
rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace

PSANÍ

žák

vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
napiše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
reaguje na jednoduché písemné sdělení

Učivo

jednoduchá sdělení — oslovení, reakce na oslovení, pozdrav, přivítání, rozloučení, představování, omluva, reakce na omluvu, poděkování a reakce na poděkování, prosba, žádost, přání, blahopřání, žádost o pomoc, službu, informaci, souhlas/nesouhlas, setkání, společenský program

základní vztahy — existenciální (Kdo? ...), prostorové (Kde? Kam? ...), časové (Kdy? ...), kvalitativní (Jaký? Který? Jak? ...), kvantitativní (Kolik? ...)

zvuková a grafická podoba jazyka – rozvíjení dostatečně srozumitelné výslovnosti a schopnosti rozlišovat sluchem prvky fonologického systému jazyka, slovní a větný přízvuk, intonace, ovládání pravopisu slov osvojené slovní zásoby
slovní zásoba a tvoření slov – rozvíjení dostačující slovní zásoby k ústní i písemné komunikaci vztahující se k probíraným tematickým okruhům a komunikačním situacím; práce se slovníkem

tematické okruhy – domov, rodina, bydlení, škola, volný čas a zájmová činnost, osobní dopis, formulář, dotazník, **kultura**, sport, péče o zdraví, stravování, město, oblékání, nákupy, příroda, **pocity a nálady, stravovací návyky**, počasí, člověk a **příroda a město, nákupy a móda, společnost a její problémy, volba povolání, moderní technologie a média**, cestování, sociokulturní prostředí, **realie zemí** příslušných jazykových oblastí a České republiky

slovní zásoba a tvoření slov

mluvnice – rozvíjení používání gramatických jevů k realizaci komunikačního záměru žáka (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)

5.1.3 Vzdělávací obor - Další cizí jazyk

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

2. stupeň

Očekávané výstupy

POSLECH S POROZUMĚNÍM

žák

rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně
 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu
 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat

MLUVENÍ

žák

se zapojí do jednoduchých rozhovorů
 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

žák

rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům
 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům
 rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci

PSANÍ

žák

vyplní základní údaje o sobě ve formuláři
 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
 stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení

Učivo

zvuková a grafická podoba jazyka – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky, vztah mezi zvukovou a grafickou podobou slov
 slovní zásoba – žáci si osvojí slovní zásobu a umí ji používat v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů, práce se slovníkem
 tematické okruhy - domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, zdraví, jídlo, oblékání, nákupy, obec, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda, počasí, reálie zemí příslušných jazykových oblastí
 mluvnice – základní gramatické struktury a typy vět (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)

Další cizí jazyk je zařazen v kapitole 5.10 Doplnující vzdělávací obory.

5.2.1 Vzdělávací obor - Matematika a její aplikace

Poznámky k úpravám

Úpravy se týkají doplnění očekávaných výstupů a učiva 2. období na 1. stupni.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

1. stupeň

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Očekávané výstupy – 1. období

žák

- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků
- čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti
- užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose
- provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení
- provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel
- zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel

modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku

V očekávaném výstupu má žák prokázat schopnost rozhodnout, co je celek a co jeho část. Za podpory názorných obrázků nebo jiných pomůcek (např. zlomkovnice) žák dovede vyjádřit část z celku, ale také celek, je-li zadána část. Při výuce je nezbytné využívat zkušenosti žáků z běžného života (např. půlka chleba, čtvrt hodiny, pět dílů při dělení dortu).

Příklady dílčích výstupů:

- vysvětlí a znázorní vztah mezi celkem a jeho částí vyjádřenou zlomkem na příkladech z běžného života (4. ročník)
  - využívá názorných obrázků k určování $1/2, 1/4, 1/3, 1/5, 1/10$ celku (4. ročník)
  - vyjádří celek z jeho dané poloviny, čtvrtiny, třetiny, pětiny, desetiny (4., 5. ročník)
- Lze doplnit například učivem: celek, část, zlomek; polovina, čtvrtina, třetina, pětina, desetina; řešení a tvorba slovních úloh k určování poloviny, čtvrtiny, třetiny, pětiny, desetiny z celku.*

Případně provázat s využitím tematického okruhu průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – Evropa a svět nás zajímá (zážitky a zkušenosti z Evropy a světa – cestujeme letadlem, lodí, autobusem, vlakem).

Dalšími náměty do výuky mohou být: skládání origami, mozaiky, krájení dortu nebo pizzy, zlomkovnice.

porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel

V očekávaném výstupu žák pracuje v oboru kladných čísel pouze se zlomky, které mají stejný jmenovatel. Žák tyto zlomky dokáže porovnat, sčítá je a odčítá. Početní operace žák modeluje pomocí obrázků či jiných názorných pomůcek.

Příklady dílčích výstupů:

- **porovná zlomky se stejným jmenovatelem (poloviny, čtvrtiny, třetiny, pětiny, desetiny) (4. ročník)**
- **žák sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem (poloviny, čtvrtiny, třetiny, pětiny, desetiny) pomocí názorných obrázků a tyto početní operace zapisuje (5. ročník)**

Doporučujeme doplnit učivem: číselná osa, zlomková čára. Ve výuce je možné využít názorných obrázků (např. čtvercová síť, kruhový diagram, číselná osa).

přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty

V očekávaném výstupu má žák prokázat pochopení pojmu desetinné číslo. Je třeba vycházet z životních zkušeností žáka (např. číselné hodnoty uváděné v tisku, cena uváděná v eurech). Důležitým prostředkem pro pochopení pojmu jsou obrázky a názorné pomůcky.

Příklady dílčích výstupů:

- **vysvětlí a znázorní vztah mezi celkem a jeho částí vyjádřenou desetinným číslem na příkladech z běžného života (5. ročník)**
- **přečte, zapíše, znázorní desetinná čísla v řádu desetin a setin na číselné ose, ve čtvercové síti nebo v kruhovém diagramu (5. ročník)**

Vhodným učivem je desetinné číslo, porovnávání desetinných čísel. Ve výuce je opět možné využít názorných obrázků (např. čtvercová síť, kruhový diagram, číselná osa). Také je možné doporučit využití tematického okruhu průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – Evropa a svět nás zajímá (život Evropanů – odlišnosti při vážení a měření).

porozumí významu znaku "-" pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose

V očekávaném výstupu žák nepracuje přímo s pojmem „záporné číslo“. U žáků je pouze postupně budována představa, že některé číselné hodnoty mohou být kladné a některé záporné, ve vazbě na životní zkušenosti žáka (např. měření teploty, vyjádření dluhu). Velmi důležitá je práce s číselnou osou.

Příklady dílčích výstupů:

- **znázorní na číselné ose, přečte, zapíše a porovná celá čísla v rozmezí – 100 až + 100 (5. ročník)**
- **nalezne reprezentaci záporných čísel v běžném životě (5. ročník)**

Do ŠVP je vhodné zařadit učivo: číselná osa (kladná a záporná část), měření teploty, vyjádření dlužné částky.

Při výuce je možné využít tematického okruhu průřezového tématu Environmentální

výchova – Vztah člověka k prostředí (globální oteplování).
 Námětem do výuky může být pozorování a měření.
 Doporučujeme, abyste v hodinách využívali uvolněné úlohy výzkumu TIMSS a úlohy z mezinárodní soutěže Klokan.

Učivo

obor přirozených čísel

přirozená čísla, celá čísla, desetinná čísla, zlomky

zápis čísla v desítkové soustavě, **a jeho znázornění** (číselná osa, **teploměr, model**)
 násobilka

vlastnosti početních operací s přirozenými čísly

písemné algoritmy početních operací

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Očekávané výstupy – 1. období

žák

orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času

popisuje jednoduché závislosti z praktického života

doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel

Očekávané výstupy – 2. období

žák

vyhledává, sbírá a třídí data

čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy

Učivo

závislosti a jejich vlastnosti

diagramy, grafy, tabulky, jízdní řády

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Očekávané výstupy – 1. období

žák

rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci

porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky

rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině

Očekávané výstupy – 2. období

žák

narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce

sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran
sestrojí rovnoběžky a kolmice
určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu
rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru

Učivo

základní útvary v rovině – lomená čára, přímka, polopřímka, úsečka, čtverec, kružnice, obdélník, trojúhelník, kruh, čtyřúhelník, mnohoúhelník
základní útvary v prostoru – kvádr, krychle, jehlan, koule, kužel, válec
délka úsečky; jednotky délky a jejich převody
obvod a obsah obrazce
vzájemná poloha dvou přímek v rovině
osově souměrné útvary

NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY

Očekávané výstupy – 2. období

žák

řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky

Učivo

slovní úlohy
číselné a obrázkové řady
magické čtverce
prostorová představivost

2. stupeň

ČÍSLO A PROMĚNNÁ

Očekávané výstupy

žák

provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu
zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor
modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel
užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem)
řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů

řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek) matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním
formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav
analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel

Učivo

dělitelnost přirozených čísel – prvočíslo, číslo složené, násobek, dělitel, nejmenší společný násobek, největší společný dělitel, kritéria dělitelnosti
celá čísla – čísla navzájem opačná, číselná osa
desetinná čísla, zlomky – rozvinutý zápis čísla v desítkové soustavě; převrácené číslo, smíšené číslo, složený zlomek
poměr – měřítko, úměra, trojčlenka
procenta – procento, promile; základ, procentová část, počet procent; jednoduché úrokování
mocniny a odmocniny – druhá mocnina a odmocnina
výrazy – číselný výraz a jeho hodnota; proměnná, výrazy s proměnnými, mnohočleny
rovnice – lineární rovnice, soustava dvou lineárních rovnic se dvěma neznámými

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Očekávané výstupy

žák

vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data
porovnává soubory dat
určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti
vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem
matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů

Učivo

závislosti a data – příklady závislostí z praktického života a jejich vlastností, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr
funkce – pravoúhlá soustava souřadnic, přímá úměrnost, nepřímá úměrnost, lineární funkce

GEOMETRIE V ROVINĚ A V PROSTORU

Očekávané výstupy

žák

zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou

symboliku

charakterizuje a třídí základní rovinné útvary
 určuje velikost úhlu měřením a výpočtem
 odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů
 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení
 polohových a nepolohových konstrukčních úloh
 načrtne a sestrojí rovinné útvary
 užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků
 načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osově souměrnosti, určí osově
 a středově souměrný útvar
 určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti
 odhaduje a vypočítá objem a povrch těles
 načrtne a sestrojí síť základních těles
 načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině
 analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického
 aparátu

Učivo

rovinné útvary – přímka, polopřímka, úsečka, kružnice, kruh, úhel, trojúhelník,
 čtyřúhelník (lichoběžník, rovnoběžník), pravidelné mnohoúhelníky, vzájemná poloha
 přímk v rovině (typy úhlů), shodnost a podobnost (věty o shodnosti a podobnosti
 trojúhelníků)

metrické vlastnosti v rovině – druhy úhlů, vzdálenost bodu od přímky, trojúhelníková
 nerovnost, Pythagorova věta

prostorové útvary – kvádr, krychle, rotační válec, jehlan, rotační kužel, koule, kolmý
 hranol

konstrukční úlohy – množiny všech bodů dané vlastnosti (osa úsečky, osa úhlu,
 Thaletova kružnice), osová souměrnost, středová souměrnost

NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY

Očekávané výstupy

žák

užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá
 řešení předkládaných nebo zkoumaných situací

řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti
 z různých tematických a vzdělávacích oblastí

Učivo

číselné a logické řady

číselné a obrázkové analogie

logické a netradiční geometrické úlohy

5.4 Vzdělávací oblast - Člověk a jeho svět

Poznámky k úpravám

Úpravy se týkají tématu:

Obrana vlasti

Finanční gramotnost

Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí

Dopravní výchova.

Zdraví (sexuální výchova, rodina, ochrana před nemocemi aj.)

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je jedinou vzdělávací oblastí RVP ZV, která je koncipována pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, **bezpečí** a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život. Svým široce pojatým syntetickým (integrovaným) obsahem spoluutváří povinné základní vzdělávání na 1. stupni.

Vzdělávání v oblasti Člověk a jeho svět rozvíjí poznatky, dovednosti a prvotní zkušenosti žáků získané ve výchově v rodině a v předškolním vzdělávání. Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti a utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí a postupně se seznamují s místně i časově vzdálenějšími osobami i jevy a se složitějšími ději. Učí se vnímat lidi, a vztahy mezi nimi, všimnout si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvorů a přírodních jevů, soustředěně je pozorovat a, přemýšlet o nich **a chránit je**. Na základě poznání sebe a, svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vztahy ve společnosti, porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům, **(včetně situací ohrožení), učí se** vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti. Při osvojování poznatků a dovedností ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět se žáci učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení této vzdělávací oblasti s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládnutí nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

Vzdělávací oblast tak připravuje základy pro specializovanější výuku ve vzdělávacích oblastech Člověk a společnost, Člověk a příroda a ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět je členěn do pěti tematických okruhů. Propojováním tematických okruhů je možné vytvářet v ŠVP různé varianty vyučovacích předmětů a jejich vzdělávacího obsahu[1].

V tematickém okruhu Místo, kde žijeme, se žáci učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na dopravní výchovu, praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků (**např. v dopravní výchově**). Různé činnosti a úkoly by měly přirozeným způsobem probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi.

V tematickém okruhu Lidé kolem nás si žáci postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu tolerance, pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, **se světem financí**, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy). Celý tematický okruh tak směřuje k prvotním poznatkům a dovednostem budoucího občana demokratického státu.

V tematickém okruhu Lidé a čas se žáci učí orientovat v dějích a v čase. Poznávají, jak a proč se čas měří, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů. Učí se poznávat, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. V tematickém okruhu se vychází od nejznámějších událostí v rodině, obci a regionu a postupuje se k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země. Podstatou tematického okruhu je vyvolat u žáků zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země. Proto je důležité, aby žáci mohli samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z dostupných zdrojů, především pak od členů své rodiny i od lidí v nejbližším okolí, aby mohli společně navštěvovat památky, sbírky regionálních i specializovaných muzeí, veřejnou knihovnu atd.

V tematickém okruhu Rozmanitost přírody žáci poznávají Zemi jako planetu sluneční soustavy, kde vznikl a rozvíjí se život. Poznávají velkou rozmanitost i proměnlivost živé i neživé přírody naší vlasti. Jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili, že Země a život na ní tvoří jeden nedílný celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje ve vzájemném souladu a rovnováze, kterou může člověk snadno narušit a velmi obtížně obnovovat. Na základě praktického poznávání okolní krajiny a dalších informací se žáci učí hledat důkazy o proměnách přírody, učí se využívat a hodnotit svá pozorování a záznamy, sledovat vliv lidské činnosti na přírodu, hledat možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně přírody, zlepšení životního prostředí a k trvale udržitelnému rozvoji.

V tematickém okruhu Člověk a jeho zdraví žáci poznávají především sebe na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má své biologické a fyziologické funkce a potřeby. Poznávají **zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy života. Žáci se seznamují s tím**, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů atd. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci i **a poskytování** první pomoci a o bezpečném. **Osvojují si bezpečné chování a vzájemnou pomoc** v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin

obyvatel. Žáci si postupně uvědomují, jakou odpovědnost má každý člověk za své zdraví a bezpečnost i za zdraví jiných lidí. Žáci docházejí k poznání, že zdraví je nejcennější hodnota v životě člověka. Potřebné vědomosti a dovednosti získávají tím, že pozorují názorné pomůcky, sledují konkrétní situace, hrají určené role a řeší modelové situace **důležitá hodnota v životě člověka**.

Potřebné vědomosti a dovednosti ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět získávají žáci především tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.

[1] Je možné tradičně vytvářet jeden předmět v 1. – 3. ročníku (tj. přiřazovat očekávaným výstupům pro 1. období vhodné učivo vybrané z jednotlivých tematických okruhů) a dva předměty ve 4. a 5. ročníku (tj. tematické okruhy 1, 2 a 3 využít jako základ pro Vlastivědu a okruhy 4 a 5 pro Přírodovědu), je však možné vytvářet jen jeden předmět i ve 4. a 5. ročníku nebo jeden souvislý předmět od 1. do 5. ročníku. Není nutno se vždy striktně držet tematických okruhů, podle potřeby je lze různě strukturovat, propojovat učivo a přiřazovat ho k očekávaným výstupům.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti

orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu

orientaci ve světě informací a k časovému a místnímu propojování historických, zeměpisných a kulturních informací

rozšiřování slovní zásoby v osvojovaných tématech, k pojmenovávání pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvořech

poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, ke kulturnímu a tolerantnímu chování a jednání na základě **respektu a** společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů

samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní, bezproblémové a bezkonfliktní komunikaci i v méně běžných situacích, **k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií**, k poznávání a ovlivňování své jedinečnosti (možností a limitů)

utváření ohleduplného vztahu k přírodě i kulturním výtvořům a k hledání možností aktivního uplatnění při jejich ochraně

přirozenému vyjadřování pozitivních citů ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí objevování a poznávání všeho, co jej zajímá, co se mu líbí a v čem by v budoucnu mohl uspět

poznávání podstaty zdraví i příčin nemocí, k upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých

poznávání podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení

poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech.

5.4.1 Vzdělávací obor - Člověk a jeho svět

Úpravy se týkají tématu:

Obrana vlasti

Zaměřuje se na utváření pozitivních občanských postojů, rozvíjí vědomí příslušnosti k evropskému civilizačnímu a kulturnímu okruhu a podporuje přijetí hodnot, na nichž je současná demokratická Evropa budována, **včetně kolektivní obrany**.

Přibližuje žákům úkoly důležitých politických institucí a orgánů ~~a s možnými~~, **včetně činností armády, a ukazuje možné** způsoby zapojení jednotlivců do občanského života.

Finanční gramotnost

Korupce

Vzhledem k tomu, že ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět je problematika korupce doplněna pouze do učiva (v očekávaných výstupech se neobjevuje), je vhodné zvážit, zda tuto problematiku promítnout také do školních očekávaných výstupů tohoto vzdělávacího oboru.

Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí,

Dopravní výchova

Zdraví (sexuální výchova, rodina, ochrana před nemocemi aj.)

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

1. stupeň

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Očekávané výstupy – 1. období

žák

vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí

začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)

rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost

Očekávané výstupy – 2. období

žák

určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu
 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle
 zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě
 rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o
 přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokouli
 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury,
 jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického,
 politického, správního a vlastnického
 zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná
 způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích
 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu
 a jejich význam

Učivo

domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště

škola – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy;

riziková místa a situace

obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce
 (města), význačné budovy, dopravní síť

okolní krajina (místní oblast, region) – zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na
 pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na
 krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany regiony ČR – Praha a
 vybrané oblasti ČR, surovinové zdroje, výroba, služby a obchod naše vlast – domov,
 krajina, národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a
 samospráva, státní symboly, **armáda ČR**

Evropa a svět – kontinenty, evropské státy, EU, cestování mapy obecně zeměpisné a
 tematické – obsah, grafika, vysvětlivky

LIDÉ KOLEM NÁS

Očekávané výstupy – 1. období

žák

rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy
 mezi nimi, **projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich
 přednostem i nedostatkům**

odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností
~~projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem
 i nedostatkům~~

Očekávané výstupy – 2. období

žák

vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a
 dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)

rozlišuje základní rozdíly mezi jednotlivci **lidmi**, obhájí při konkrétních činnostech **a odůvodní** své názory, ~~popřípadě~~ **popřípadě** připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu a řešení ~~se spolužáky~~

rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy

orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, **odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy**

Finanční gramotnost

V očekávaném výstupu má žák prokazovat orientaci v problematice vlastnictví a peněz. V modelových situacích a na příkladech má žák prokazovat porozumění hospodaření domácnosti včetně praktických dovedností spojených s rozpočtem domácnosti. Nezbytné je propojovat finanční gramotnost s matematikou. Vhodné je také přirozeně využívat informační a komunikační technologie a podněcovat kooperaci žáků. Ve výuce doporučujeme řešit úlohy z běžného života žáků. Při výuce finanční gramotnosti je potřeba vyvarovat se propagace konkrétních produktů, služeb a institucí. Toto lze vyřešit představením více nabídek, které mohou být mezi sebou porovnávány. Při výuce finanční gramotnosti nedoporučujeme pracovat s finančními údaji žáků nebo jejich rodičů. Naopak doporučujeme vyučovat finanční gramotnost prostřednictvím inscenačních metod (hraní rolí, práce v modelových rodinách). Nezapomínejte na to, že finanční záležitosti jsou citlivou oblastí, a proto je potřeba při finančním vzdělávání zajistit bezpečné prostředí pro žáky i jejich rodiče.

Příklady dílčích výstupů:

- **pozná české mince a bankovky** (1., 2. ročník)
- **uvede příklad využití platební karty** (1., 2. ročník)
- **odhadne cenu základních potravin a celkovou cenu nákupu** (1., 2. ročník)
- **zkontroluje, kolik peněz je vráceno při placení** (3., 4. ročník)
- **vlastními slovy vyjádří, co znamená, že je banka správce peněz** (3., 4. ročník)
- **porovná svá přání a potřeby se svými finančními možnostmi** (4., 5. ročník)
- **sestaví jednoduchý osobní rozpočet** (4., 5. ročník)
- **objasní, jak řešit situaci, kdy jsou příjmy větší než výdaje** (5. ročník)
- **objasní, jak řešit situaci, kdy jsou příjmy menší než výdaje** (5. ročník)
- **na příkladech objasní rizika půjčování peněz** (5. ročník)
- **uvede příklady základních příjmů a výdajů domácnosti** (4., 5. ročník)
- **na příkladu vysvětlí, jak reklamovat zboží** (5. ročník)

poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)

Učivo

rodina – postavení jedince v rodině, role členů rodiny, příbuzenské a mezigenerační vztahy, život a funkce rodiny, práce fyzická a duševní, zaměstnání soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, **principy demokracie**; obchod, firmy, zájmové spolky, politické strany, církve, pomoc nemocným, sociálně slabým, společný „evropský dům“

chování lidí – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování, ~~principy demokracie~~ –
ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům

právo a spravedlnost – základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy, protiprávní jednání **a korupce**, právní ochrana občanů a majetku **včetně nároku na reklamaci**, soukromého vlastnictví, duševních hodnot

vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek; ~~peníze~~
rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky

kultura – podoby a projevy kultury, kulturní instituce, masová kultura a subkultura

základní globální problémy – významné sociální problémy, problémy konzumní společnosti, nesnášenlivost mezi lidmi, globální problémy přírodního prostředí

LIDÉ A ČAS

Očekávané výstupy – 1. období

žák

využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti

pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije

uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost

Očekávané výstupy – 2. období

žák

pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy

využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek

rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik

srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik

objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů

Učivo

orientace v čase a časový řád – určování času, čas jako fyzikální veličina, dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace, **denní** režim dne, roční období

současnost a minulost v našem životě – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny

regionální památky – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost

báje, mýty, pověsti – minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj

ROZMANITOST PŘÍRODY

Očekávané výstupy – 1. období

žák

pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích

roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě

provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů

Očekávané výstupy – 2. období

žák

objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka
vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období

zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí

porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy

zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat

stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit

založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu

Učivo

látky a jejich vlastnosti – třídění látek, změny látek a skupenství, vlastnosti, porovnávání látek a měření veličin s praktickým užíváním základních jednotek
voda a vzduch – výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, vlastnosti, složení, proudění vzduchu, význam pro život

nerosty a horniny, půda – některé hospodářsky významné horniny a nerosty, zvětrávání, vznik půdy a její význam

Vesmír a Země – sluneční soustava, den a noc, roční období

rostliny, houby, živočichové – znaky života, životní potřeby a projevy, průběh a způsob života, výživa, stavba těla u některých nejznámějších druhů, význam v přírodě a pro člověka

životní podmínky – rozmanitost podmínek života na Zemi; význam ovzduší, vodstva, půd, rostlinstva a živočišstva na Zemi; podnebí a počasí

rovnováha v přírodě – význam, vzájemné vztahy mezi organismy, základní společenstva

ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy

rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Očekávané výstupy – 1. období

žák

uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví

dodržuje zásady rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné **čtě; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek**

uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu

reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

Očekávané výstupy – 2. období

žák

využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života

rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození

účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob

uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; **vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista**

předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek

uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou

rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc

uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku

Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí

V očekávaném výstupu má žák prokazovat schopnost vyhodnocovat a reagovat na různá běžná každodenní i mimořádná rizika. Ve výuce se pochopitelně postupuje od každodenních situací, se kterými se běžně žák setkává (může setkávat), k situacím mimořádným, které může poznávat nepřímo z obrázků, záznamů apod. a na které se může připravovat pouze v modelových situacích.

Příklady dílčích výstupů:

- **určí vhodná místa pro hru a trávení volného času (1., 2. ročník)**
- **zhodnotí vhodnost míst pro hru a trávení volného času, uvede možná nebezpečí i způsoby, jak jim čelit (2., 3. ročník)**
- **vyhodnotí nebezpečí míst pro hru a trávení volného času (i konkrétních her a činností) a volí odpovídající způsoby ochrany (jednání, organizace, ochranné pomůcky) (3. ročník)**
- **v modelových situacích ohrožení bezpečí (neznámá místa, setkání s neznámými lidmi, kontakt se zvířaty, práce s elektronickými médii atd.) označí možná nebezpečí a diskutuje o účinných způsobech ochrany (2., 3. ročník)**
- **v modelových situacích ohrožení bezpečí v běžných situacích volí správné situace ochrany, přivolání pomoci i pomoci jiným (4., 5. ročník)**
- **uvede přírodní jevy i jiné situace, které mohou ohrozit lidské zdraví a životy, vymezi (vybere z příkladů) vhodný způsob ochrany (4. ročník)**
- **v modelových situacích prokáže schopnost vhodně reagovat na pokyny dospělých a jednat v souladu s pravidly ochrany (4., 5. ročník)**

Dopravní výchova

*Na první části obou očekávaných výstupů reaguje téma „**Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí**“. Naplnění druhých částí očekávaných výstupů směřují k návykům, které zajišťují bezpečný pohyb v silničním provozu v roli chodce, cyklisty i osoby přepravované v dopravních prostředcích. Podstatou by měla být nejen znalost základních dopravních značek (dopravního značení) a jejich respektování, ale i aktivní vnímání dopravních prostředků a účastníků dopravy, reagování na jejich pohyb a jednání, vyhodnocování dopravních situací, stejně jako cílené užívání ochranných prvků, zádržných systémů atd.*

Příklady dílčích výstupů:

- **uplatňuje bezpečné způsoby pohybu a chování v silničním provozu při cestě do školy a ze školy, charakterizuje nebezpečná místa (1. a 2. ročník)**
- **prokazuje v situaci dopravního hřiště bezpečné způsoby chování a jednání v roli cyklisty (3. ročník)**
- **uvede základní ochranné prvky v silniční dopravě v roli chodce a cyklisty, cíleně je používá (chodec už na úrovni 2. ročníku, cyklista na úrovni 3. až 5. ročníku)**
- **charakterizuje bezpečné a ohleduplné jednání v prostředcích hromadné přepravy a při akcích školy je uplatňuje (3. a 4. ročník)**
- **v modelových situacích (vycházka, výlet) vyhodnotí nebezpečná místa v silničním**

provozu a v hromadné dopravě (v méně známých místech obce, v neznámých místech mimo obec) a určuje vhodný způsob bezpečného chování (4. a 5. ročník)

Zdraví (sexuální výchova, rodina, ochrana před nemocemi aj.)

Oba doplněné výstupy velmi úzce souvisejí i s problematikou ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí a s dopravní výchovou. Podstatou doplněných částí očekávaných výstupů by mělo být: přesvědčení žáků, že jakýkoli problém se dá řešit a že k tomu existují specializovaná pracoviště pro první pomoc i pro řešení osobních problémů („krizové linky“) a že znalosti a dovednosti související s úrazy a život ohrožujícími stavy jsou životně důležité.

Příklady dílčích výstupů:

- ví, kdy použít čísla tísňového volání – **112, 150, 155 a 158** (1. a 2. ročník)
- v modelové situaci použije správný způsob komunikace s operátory tísňové linky (3. ročník)
- dokáže použít krizovou linku a nezneužívá ji (3. ročník)
- charakterizuje na příkladech rozdíly mezi drobným, závažným a život ohrožujícím zraněním (4. ročník)
- v modelové situaci určí život ohrožující zranění (4. a 5. ročník)

Učivo

lidské tělo – **stavba těla, základní funkce a projevy**, životní potřeby a projevy, ~~základní stavba a funkce~~ **člověka**, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, vývoj jedince

partnerství, rodičovství, základy sexuální výchovy – rodina a partnerství, biologické a psychologické změny v dospívání, HIV/AIDS (cesty přenosu)

péče o zdraví, zdravá výživa – **zdravý životní styl**, denní režim, **správná výživa, výběr a způsoby uchovávání potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim**, pohybový režim, zdravá strava; nemoci; **nemoci přenosné a nepřenosné, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS)**, drobné úrazy a poranění, **prevence nemocí a úrazů**, první pomoc, **úrazová zábrana; při drobných poraněních**, osobní, intimní a duševní hygiena – stres a jeho rizika; reklamní vlivy

partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy – rodina, vztahy v rodině, partnerské vztahy, osobní vztahy, etická stránka vztahů, etická stránka sexuality

návykové látky a zdraví – **návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost**, odmítání návykových látek, ~~hrací automaty a počítače~~ **nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií**

osobní bezpečí, **krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru**, bezpečné chování v rizikovém prostředí, **označování nebezpečných látek**; bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty, krizové situace, **dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky)**, šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích, služby odborné pomoci

přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku situace hromadného ohrožení

mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém

5.5 Vzdělávací oblast - Člověk a společnost

Úpravy se týkají tématu:

Obrana vlasti

Finanční gramotnost

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk a společnost v základním vzdělávání vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti. Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci poznali dějinné, sociální a kulturně historické aspekty života lidí v jejich rozmanitosti, proměnlivosti a ve vzájemných souvislostech. Seznamuje žáky s vývojem společnosti a s důležitými společenskými jevy a procesy, které se promítají do každodenního života a mají vliv na utváření společenského klimatu. Zaměřuje se na utváření pozitivních občanských postojů, rozvíjí vědomí přináležitosti k evropskému civilizačnímu a kulturnímu okruhu a podporuje přijetí hodnot, na nichž je současná demokratická Evropa budována, **včetně kolektivní obrany**. Důležitou součástí vzdělávání v dané vzdělávací oblasti je prevence rasistických, xenofobních a extrémistických postojů, výchova k toleranci a respektování lidských práv, k rovnosti mužů a žen a výchova k úctě k přírodnímu a kulturnímu prostředí i k ochraně uměleckých a kulturních hodnot. **Tato vzdělávací oblast přispívá také k rozvoji finanční gramotnosti a k osvojení pravidel chování při běžných rizikových situacích i při mimořádných událostech.** Ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost se u žáků formují dovednosti a postoje důležité pro aktivní využívání poznatků o společnosti a mezilidských vztazích v občanském životě. Žáci se učí rozpoznávat a formulovat společenské problémy v minulosti i současnosti, zjišťovat a zpracovávat informace nutné pro jejich řešení, nacházet řešení a vyvozovat závěry, reflektovat je a aplikovat v reálných životních situacích. Vzdělávací oblast Člověk a společnost zahrnuje vzdělávací obory Dějepis a Výchova k občanství. Ve svém vzdělávacím obsahu navazuje přímo na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Přesahy dané vzdělávací oblasti se promítají i do jiných vzdělávacích oblastí a do celého života školy a mají přímou vazbu zejména na společenskovědní část vzdělávacího oboru Zeměpis, který je v zájmu zachování jeho celistvosti umístěn ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Vzdělávací obor Dějepis přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Jeho hlavním posláním je kultivace historického vědomí jedince a uchování kontinuity historické paměti, především ve smyslu předávání historické zkušenosti. Důležité je zejména poznávání dějů, skutků a jevů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do obrazu naší současnosti.

Důraz je kladen především na dějiny 19. a 20. století, kde leží kořeny většiny současných společenských jevů. Významně se uplatňuje zřetel k základním hodnotám evropské civilizace. Podstatné je rozvíjet takové časové a prostorové představy i empatie, které umožňují žákům lépe proniknout k pochopení historických jevů a dějů. Žáci jsou vedeni k poznání, že historie není jen uzavřenou minulostí ani shlukem faktů a definitivních závěrů, ale je kladením otázek, jimiž se současnost prostřednictvím minulosti ptá po svém vlastním charakteru a své možné budoucnosti. Obecné historické problémy jsou konkretizovány prostřednictvím zařazování dějin regionu i dějin místních.

Vzdělávací obor Výchova k občanství se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, **činností a rozvíjí jejich orientaci ve světě financí. Přibližuje žákům úkoly** důležitých politických institucí a orgánů ~~a s možnými~~, **včetně činností armády, a ukazuje možné** způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí příslušnosti k evropské kultuře
- odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promyšlení jejich souvislostí a vzájemné podmíněnosti v reálném a historickém čase

- hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnávání s obdobnými či odlišnými jevy a procesy v evropském a celosvětovém měřítku
- utváření pozitivního hodnotového systému opřeneho o historickou zkušenost
- rozlišování mýtů a skutečnosti, rozpoznávání projevů a příčin subjektivního výběru a hodnocení faktů i ke snaze o objektivní posouzení společenských jevů současnosti i minulosti

- vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé verbální i neverbální texty společenského a společenskovedního charakteru

- rozvíjení orientace v mnohotvárnosti historických, sociokulturních, etických, politických, právních a ekonomických faktů tvořících rámeček každodenního života; k poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných vazbách a širších souvislostech včetně souvislostí mezinárodních a globálních

- úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům; k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem (zvláštnostem) lidí, skupin i různých společenství

- uplatňování aktivního přístupu k ochraně zdraví, života, majetku při běžných, rizikových i mimořádných událostech i poznávání otázek obrany státu**

- získávání orientace v aktuálním dění v ČR, EU, **NATO** a ve světě, k rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti

utváření vědomí vlastní identity a identity druhých lidí, k rozvíjení realistického sebepoznávání a sebehodnocení, k akceptování vlastní osobnosti i osobnosti druhých lidí
orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního (rodinného) rozpočtu s ohledem na měnící se životní situaci

utváření pozitivních vztahů k opačnému pohlaví v prostředí školy i mimo školu, k rozpoznávání stereotypního nahlížení na postavení muže a ženy v rodině, v zaměstnání i v politickém životě, k vnímání předsudků v nazírání na roli žen ve společnosti

rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost nebo odporujících základním principům demokratického soužití; ke zvyšování odolnosti vůči myšlenkové manipulaci

uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, k zaujímání a obhajování vlastních postojů a k přiměřenému obhajování svých práv

5.5.1 Vzdělávací obor - Dějepis

Poznámky k úpravám

Úpravy se týkají zpřesnění historických názvů států.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

2. stupeň

ČLOVĚK V DĚJINÁCH

Očekávané výstupy

žák

uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků
 uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány
 orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu

Učivo

význam zkoumání dějin, získávání informací o dějinách; historické prameny
 historický čas a prostor

POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák

charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu
 objasní význam zemědělství, dobytčářství a zpracování kovů pro lidskou společnost

uvede příklady archeologických kultur na našem území
--

Učivo

- člověk a lidská společnost v pravěku

<p>NEJSTARŠÍ CIVILIZACE. KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY</p>

<p>Očekávané výstupy</p>

<p>žák</p>

<p>rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie</p>

Učivo

nejstarší starověké civilizace a jejich kulturní odkaz
antické Řecko a Řím
střední Evropa a její styky s antickým Středomořím

<p>KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚKÁ EVROPA</p>

<p>Očekávané výstupy</p>

<p>žák</p>

<p>popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury</p>

Učivo

nový etnický obraz Evropy
utváření států ve východoevropském a západoevropském kulturním okruhu a jejich specifický vývoj

islám a islámské říše ovlivňující Evropu (Arabové, Turci)
 Velká Morava a český stát, jejich vnitřní vývoj a postavení v Evropě
 křesťanství, papežství, císařství, křížové výpravy
 struktura středověké společnosti, funkce jednotlivých vrstev
 kultura středověké společnosti – románské a gotické umění a vzdělanost

Objevy a dobývání. Počátky nové doby
 Očekávané výstupy

žák

vysvětlí znovuobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky
 vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život
 popíše a demonstruje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky
 objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie
 objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus
 rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek

Učivo

renesance, humanismus, husitství, reformace a jejich šíření Evropou
 zámořské objevy a počátky dobývání světa
 český stát a velmoci v 15. – 18. století
 barokní kultura a osvícenství

MODERNIZACE SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák

vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti
 objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé
 porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů
 charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích
 na vybraných příkladech demonstruje základní politické proudy
 vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií

Učivo

Velká francouzská revoluce a napoleonské období, jejich vliv na Evropu a svět; vznik

USA

industrializace a její důsledky pro společnost; sociální otázka

národní hnutí velkých a malých národů; utváření novodobého českého národa

revoluce 19. století jako prostředek řešení politických, sociálních a národnostních

problémů

politické proudy (konservativismus, liberalismus, demokraticismus, socialismus),

ústava, politické strany, občanská práva

kulturní rozrůzněnost doby

konflikty mezi velmocemi, kolonialismus

MODERNÍ DOBA

Očekávané výstupy

žák

na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky
rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů

charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších

ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná
destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu

na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska

lidských práv

zhodnotí postavení **ČSR Československa** v evropských souvislostech a jeho vnitřní
sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí

Učivo

první světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky

nové politické uspořádání Evropy a úloha USA ve světě; vznik **ČSR Československa**,

její **jeho** hospodářsko-politický vývoj, sociální a národnostní problémy

mezinárodně politická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech; totalitní systémy –

komunismus, fašismus, nacismus – důsledky pro **ČSR Československo** a svět

druhá světová válka, holocaust; situace v našich zemích, domácí a zahraniční odboj;

politické, mocenské a ekonomické důsledky války

ROZDĚLENÝ A INTEGRUJÍCÍ SE SVĚT

Očekávané výstupy

žák

vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou
bloků

vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické

hospodářské a vojenské spolupráce
 posoudí postavení rozvojových zemí
 prokáže základní orientaci v problémech současného světa

Učivo

studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků reprezentovaných supervelmocemi; politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření
 vnitřní situace v zemích východního bloku (na vybraných příkladech srovnání s charakteristikou západních zemí)
vývoj Československa Československa a od roku 1945 od únorového převratu do roku 1989, vznik ČR České republiky
 rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět
 problémy současnosti
 věda, technika a vzdělání jako faktory vývoje; sport a zábava

5.5.2 Vzdělávací obor - Výchova k občanství

Poznámky k úpravám

Úpravy se týkají tématu

Obrana vlasti

Finanční gramotnost

Korupce.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

2. stupeň

ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák

objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání
 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu
 zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje
 zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají
 kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí
 zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případech potřeby pomáhat lidem v nouzi a **jak pomoci** v situacích ohrožení **a obrany státu**
 uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích,

případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem
 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti
 posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci

Učivo

naše škola – život ve škole, práva a povinnosti žáků, význam a činnost žákovské samosprávy, společná pravidla a normy; vklad vzdělání pro život
 naše obec, region, kraj – důležité instituce, zajímavá a památná místa, významní rodáci, místní tradice; ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku
 naše vlast – pojem vlasti a vlastenectví; zajímavá a památná místa, co nás proslavilo, významné osobnosti; státní symboly, státní svátky, významné dny
 kulturní život – rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice; kulturní instituce; masová kultura, prostředky masové komunikace, masmédia
 lidská setkání – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti
 vztahy mezi lidmi – osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti
 zásady lidského soužití – morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování; dělba práce a činností, výhody spolupráce lidí

ČLOVĚK JAKO JEDINEC

Očekávané výstupy

žák

objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života
 posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek
 rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání
 popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru

Učivo

podobnost a odlišnost lidí – projevy chování, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání; osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál
 vnitřní svět člověka – vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí
 osobní rozvoj – životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny, sebezvědomí; význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji

ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ

Očekávané výstupy

žák

- rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, **včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany**, uvede jejich příklady
- objasní potřebu dodržování zásad ochrany duševního vlastnictví a jejich znalost uplatňuje ve svém jednání
- **sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti**, dodržuje zásady hospodárnosti, ~~popíše a objasní vlastní způsoby zacházení s penězi a se svým i svěřeným majetkem~~, a vyhýbá se rizikům při hospodaření s penězi
- **na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení**
- vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, **vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít**
- **uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu**
- na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, **objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz**
- rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané
- rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti
- ~~na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu~~
- *Na 2. stupni ZŠ jsou rozvíjeny a prohlubovány vědomosti a dovednosti, získané na 1. stupni ZŠ. Očekávané výstupy Výchovy k občanství navazují na očekávané výstupy vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět. V očekávaných výstupech má žák prokazovat orientaci v problematice vlastnictví, peněz a placení. Dále má prokazovat porozumění hospodaření domácnosti včetně praktických dovedností spojených s rozpočtem domácnosti a zásadami hospodárnosti. Na příkladech má žák objasnit možnosti nakládání s volnými finančními prostředky a možnosti řešení nedostatku finančních prostředků. Žák tímto také prokazuje základní orientaci ve finančních produktech. Neopominutelnou složkou finanční gramotnosti je také problematika práv spotřebitele. Pro rozvíjení finanční gramotnosti žáků je nezbytná kooperace mezi vyučujícími společenskovedních předmětů a vyučujícími matematiky. Vhodné je také přirozeně využívat informační a komunikační technologie a podněcovat kooperaci žáků. Ve výuce doporučujeme řešit úlohy z běžného života žáků. Při výuce finanční gramotnosti je potřeba vyvarovat se propagace konkrétních produktů, služeb a institucí. Toto lze vyřešit představením více nabídek, které mohou být mezi sebou porovnávány. Při výuce finanční gramotnosti nedoporučujeme pracovat s finančními údaji žáků nebo jejich rodičů. Naopak doporučujeme vyučovat finanční gramotnost prostřednictvím inscenačních metod (hraní rolí, práce v modelových rodinách). Nezapomínejte na to, že finanční záležitosti jsou citlivou oblastí, a proto je potřeba při finančním vzdělávání zajistit bezpečné prostředí pro*

žáky i jejich rodiče.

Příklady dílčích výstupů:

- **uvede příklady vlastnictví a objasní zásady jeho ochrany včetně ochrany duševního vlastnictví** (6. ročník)
  - **uvede příklady příjmů a výdajů domácnosti** (6. ročník)
  - **vysvětlí rozdíl mezi pravidelnými a jednorázovými příjmy a výdaji** (6. ročník)
  - **rozliší zbytné a nezbytné výdaje v konkrétní situaci** (6. ročník)
  - **sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti** (6. ročník)
  - **na příkladech vysvětlí rozdíl mezi vyrovnaným, schodkovým a přebytkovým rozpočtem** (6. ročník)
  - **navrhne, jak řešit situaci, kdy jsou příjmy větší než výdaje** (6. ročník)
  - **navrhne, jak řešit situaci, kdy jsou příjmy menší než výdaje** (6. ročník)
  - **vysvětlí zásady hospodárnosti na rozpočtu domácnosti** (6. ročník)
  - **vysvětlí, k čemu slouží bankovní účet** (7. ročník)
  - **uvede příklady různých způsobů hotovostního placení** (7. ročník)
  - **uvede příklady různých způsobů bezhotovostního placení** (7. ročník)
  - **posoudí výhody a rizika hotovostního a bezhotovostního placení v konkrétní situaci** (7. ročník)
  - **na příkladech objasní přednosti a rizika používání platebních karet** (7. ročník)
  - **na příkladech objasní rozdíly mezi debetní a kreditní platební kartou** (7. ročník)
  - **na příkladu vysvětlí rozdíl mezi úrokem placeným a přijatým** (8. ročník)
  - **na příkladech objasní možnosti úspor, investic či spotřeby při nakládání s volnými finančními prostředky** (8. ročník)
  - **porovná nabídku finančních produktů pro zhodnocení volných finančních prostředků** (8., 9. ročník)
  - **hledá možnosti, jak řešit deficit na straně příjmů a výdajů** (8., 9. ročník)
  - **uvede možnosti půjčení chybějících finančních prostředků** (8., 9. ročník)
  - **porovná nabídku finančních produktů pro půjčení chybějících finančních prostředků** (8., 9. ročník)
  - **uvede možnosti různých typů pojištění** (8., 9. ročník)
  - **na příkladu vysvětlí, jak nabídka a poptávka ovlivňuje cenu** (8. ročník)
  - **na příkladu vysvětlí způsoby, jak se stanovuje cena** (8. ročník)
  - **na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH** (8., 9. ročník)
  - **vysvětlí, co je inflace a jaký je její vliv na reálnou hodnotu peněz** (8., 9. ročník)
  - **popíše postup při reklamaci výrobku nebo služby** (9. ročník)
  - **na příkladu objasní, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele** (9. ročník)
- Pokud současné dílčí výstupy (školní výstupy) obsahují vědomosti a dovednosti, které byly naznačeny v příkladech, pak by měla být finanční gramotnost očekávanými výstupy dostatečně pokryta a ŠVP není nutné upravovat. Pokud ne, je třeba zvažovat doplnění dílčích výstupů.

Učivo

majetek, vlastnictví – formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana; hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví
peníze – funkce a podoby peněz, formy placení; ~~rozpočet rodiny, státu; význam daní~~

hospodaření – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní

banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků

výroba, obchod, služby – jejich funkce a návaznost

principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; **tvorba ceny, inflace**; podstata fungování trhu; nejčastější právní formy podnikání

ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO

Očekávané výstupy

žák

rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky
rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu
objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů
vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů

přiměřeně uplatňuje svá práva **včetně práv spotřebitele** a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, **rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu**

objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství

provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci

dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování

rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů

rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady
diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání

V očekávaném výstupu má žák prokazovat schopnost diskutovat o tom, co je to korupce, jak se projevuje, proč vzniká, jaké jsou její důsledky. Tato problematika je součástí společenského a politického dění, proto je vhodné pracovat s různými mediálními sděleními. Ve výuce doporučujeme tuto problematiku propojovat s běžným životem žáků (kde by se mohli s korupcí setkat, podle jakých signálů by mohli korupční jednání rozpoznat, jak se v takové situaci zachovat). Přiblížení problematiky korupce žákům může probíhat prostřednictvím diskuze, kritického sledování mediálních sdělení nebo prostřednictvím inscenačních metod.

Příklady dílčích výstupů:

- **uvede příklady korupčního jednání** (8., 9. ročník)

- **diskutuje o příčinách, důsledcích a řešení korupčního jednání v konkrétních situacích** (8., 9. ročník)

Pokud současné dílčí výstupy (školní výstupy) obsahují vědomosti a dovednosti, které byly

naznačeny v příkladech, pak ŠVP není nutné upravovat. Pokud tomu tak není, je třeba zvažovat doplnění dílčích výstupů.

Učivo

právní základy státu – znaky státu, typy a formy státu; státní občanství ČR; Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce, **obrana státu**

státní správa a samospráva – orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly

principy demokracie – znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus, sociální dialog a jejich význam; význam a formy voleb do zastupitelstev

lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; poškozování lidských práv, šikana, diskriminace

právní řád České republiky – význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů; právní norma, předpis, publikování právních předpisů

protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání **včetně korupce**, trestní postizitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví

právo v každodenním životě – význam právních vztahů; důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající; **základní práva spotřebitele**; styk s úřady

MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT

Očekávané výstupy

žák

popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování

uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, **včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích**

uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory

uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva

objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu

uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, **objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru**

Učivo

evropská integrace – podstata, význam, výhody; Evropská unie a ČR

mezinárodní spolupráce – ekonomická, politická a bezpečnostní spolupráce mezi státy, její výhody; významné mezinárodní organizace (~~RE~~ **Rada Evropy**, NATO, OSN aj.)

globalizace – projevy, klady a zápory; významné globální problémy způsoby **včetně válek a terorismu, možnosti** jejich řešení

V očekávaných výstupech má žák prokazovat porozumění povinnostem spojených s obranou státu a pochopení role ozbrojených sil na národní i mezinárodní úrovni. Tato témata jsou úzce propojena s vnitrostátní i mezinárodní politickou situací, proto je vhodné pracovat s aktuálními mediálními sděleními a problematiku přibližovat na konkrétních příkladech a situacích, které souvisí s běžným životem. Problematiku obrany vlasti doporučujeme propojovat s problematikou ochrany člověka za běžných a mimořádných událostí.

Příklady dílčích výstupů:

- **popíše situace, kdy je třeba bránit stát** (6., 7. ročník)
- **navrhne, jak může pomoci v konkrétním případě ohrožení** (6., 7. ročník)
- **na příkladu uvede povinnosti občana při obraně státu** (8., 9. ročník)
- **na příkladech objasní národní i mezinárodní úkoly Armády ČR** (8., 9. ročník)
- **uvede příklady zahraničních misí Armády ČR** (8., 9. ročník)

Pokud současné dílčí výstupy (školní výstupy) obsahují vědomosti a dovednosti, které byly naznačeny v příkladech, pak ŠVP není nutné upravovat. Pokud tomu tak není, je třeba zvažovat doplnění dílčích výstupů.

5.6 Vzdělávací oblast - Člověk a příroda

Poznámky k úpravám

Úpravy se týkají tématu

Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí.

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk a příroda zahrnuje okruh problémů spojených se zkoumáním přírody. Poskytuje žákům prostředky a metody pro hlubší porozumění přírodním faktům a jejich zákonitostem. Dává jim tím i potřebný základ pro lepší pochopení a využívání současných technologií a pomáhá jim lépe se orientovat v běžném životě.

V této vzdělávací oblasti dostávají žáci příležitost poznávat přírodu jako systém, jehož součástí jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se. Na takovém poznání je založeno i pochopení důležitosti udržování přírodní rovnováhy pro existenci živých soustav, včetně **i člověka, včetně možných ohrožení plynoucích z přírodních procesů, z lidské činnosti a zásahů člověka do přírody.** Vzdělávací oblast také významně podporuje vytváření otevřeného myšlení (přístupného alternativním názorům), kritického myšlení a logického uvažování.

Vzdělávací obory vzdělávací oblasti Člověk a příroda, jimiž jsou Fyzika, Chemie, Přírodopis a Zeměpis, svým činnostním a badatelským charakterem výuky umožňují žákům hlouběji porozumět zákonitostem přírodních procesů, a tím si uvědomovat i užitečnost

přírodovědných poznatků a jejich aplikací v praktickém životě. Zvláště významné je, že při studiu přírody specifickými poznávacími metodami si žáci osvojují i důležité dovednosti. Jedná se především o rozvíjení dovednosti soustavně, objektivně a spolehlivě pozorovat, experimentovat a měřit, vytvářet a ověřovat hypotézy o podstatě pozorovaných přírodních jevů, analyzovat výsledky tohoto ověřování a vyvozovat z nich závěry. Žáci se tak učí zkoumat příčiny přírodních procesů, souvislosti či vztahy mezi nimi, klást si otázky (Jak? Proč? Co se stane, jestliže?) a hledat na ně odpovědi, vysvětlovat pozorované jevy, hledat a řešit poznávací nebo praktické problémy, využívat poznání zákonitostí přírodních procesů pro jejich předvídání či ovlivňování.

Ve výše zmíněných vzdělávacích oborech žáci postupně poznávají složitost a mnohotvárnost skutečnosti, podstatné souvislosti mezi stavem přírody a lidskou činností, především pak závislost člověka na přírodních zdrojích a vlivy lidské činnosti na stav životního prostředí a na lidské zdraví. Učí se zkoumat změny probíhající v přírodě, odhalovat příčiny a následky ovlivňování důležitých místních i globálních ekosystémů a uvědoměle využívat své přírodovědné poznání ve prospěch ochrany životního prostředí a principů udržitelného rozvoje. Komplexní pohled na vztah mezi člověkem a přírodou, jehož významnou součástí je i uvědomování si pozitivního vlivu přírody na citový život člověka, utváří – spolu s fyzikálním, chemickým a přírodopisným vzděláváním – také vzdělávání zeměpisné, které navíc umožňuje žákům postupně odhalovat souvislosti přírodních podmínek a života lidí i jejich společenství v blízkém okolí, v regionech, na celém území ČR, v Evropě i ve světě.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Zeměpis, který má přírodovědný i společenskovední charakter, je, v zájmu zachování celistvosti oboru, umístěn celý v této vzdělávací oblasti.

Vzdělávací oblast Člověk a příroda navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která na elementární úrovni přibližuje přírodovědné poznávání žákům 1. stupně základního vzdělávání, a kooperuje především se vzdělávacími oblastmi Matematika a její aplikace, Člověk a společnost, Člověk a zdraví a Člověk a svět práce a přirozeně i s dalšími vzdělávacími oblastmi.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- zkoumání přírodních faktů a jejich souvislostí s využitím různých empirických metod poznávání (pozorování, měření, experiment) i různých metod racionálního uvažování
- potřebě klást si otázky o průběhu a příčinách různých přírodních procesů, **které mají vliv i na ochranu zdraví, životů, životního prostředí a majetku**, správně tyto otázky formulovat a hledat na ně adekvátní odpovědi
- způsobu myšlení, které vyžaduje ověřování vyslovovaných domněnek o přírodních faktech více nezávislými způsoby
- posuzování důležitosti, spolehlivosti a správnosti získaných přírodovědných dat pro potvrzení nebo vyvrácení vyslovovaných hypotéz či závěrů
- zapojování do aktivit směřujících k šetrnému chování k přírodním systémům, ke svému zdraví i zdraví ostatních lidí

- porozumění souvislostem mezi činnostmi lidí a stavem přírodního a životního prostředí
- uvažování a jednání, která preferují co nejefektivnější využívání zdrojů energie v praxi, včetně co nejširšího využívání jejich obnovitelných zdrojů, zejména pak slunečního záření, větru, vody a biomasy
- utváření dovedností vhodně se chovat při kontaktu s objekty či situacemi potenciálně či aktuálně ohrožujícími životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí lidí.

5.6.3 Vzdělávací obor - Přírodopis

Poznámky k úpravám

Úpravy se týkají tématu:

Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí

Zdraví (sexuální výchova, rodina, ochrana před nemocemi aj.)

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

OBEČNÁ BIOLOGIE A GENETIKA

Očekávané výstupy

žák

- ▶ rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů
- ▶ popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel
- ▶ rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) rostlin i živočichů
- ▶ třídí organismy a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek
- ▶ vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti
- ▶ uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivu prostředí na utváření organismů
- ▶ uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka

Učivo

- ▶ vznik, vývoj, rozmanitost, projevy života a jeho význam – výživa, dýchání, růst, rozmnožování, vývin, reakce na podněty; názory na vznik života
- ▶ základní struktura života – buňky, pletiva, tkáně, orgány, orgánové soustavy, organismy jednobuněčné a mnohobuněčné
- ▶ význam a zásady třídění organismů
- ▶ dědičnost a proměnlivost organismů – podstata dědičnosti a přenos dědičných informací, gen, křížení
- ▶ viry a bakterie – výskyt, význam a praktické využití

BIOLOGIE HUB

Očekávané výstupy

žák

- ▶ rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků
- ▶ vysvětlí různé způsoby výživy hub a jejich význam v ekosystémech a místo v potravních řetězcích
- ▶ objasní funkci dvou organismů ve stélce lišejníků

Učivo

- ▶ houby bez plodnic – základní charakteristika, pozitivní a negativní vliv na člověka a živé organismy
- ▶ houby s plodnicemi – stavba, výskyt, význam, zásady sběru, konzumace a první pomoc při otravě houbami
- ▶ lišejníky – stavba, symbióza, výskyt a význam

BIOLOGIE ROSTLIN

Očekávané výstupy

žák

- ▶ odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům
- ▶ porovná vnější a vnitřní stavbu jednotlivých orgánů a uvede praktické příklady jejich funkcí a vztahů v rostlině jako celku
- ▶ vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin
- ▶ rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů
- ▶ odvodí na základě pozorování přírody závislost a přizpůsobení některých rostlin podmínkám prostředí

Učivo

- ▶ anatomie a morfologie rostlin – stavba a význam jednotlivých částí těla vyšších rostlin (kořen, stonek, list, květ, semeno, plod)
- ▶ fyziologie rostlin – základní principy fotosyntézy, dýchání, růstu, rozmnožování
- ▶ systém rostlin – poznávání a zařazování daných zástupců běžných druhů řas, mechorostů, kaprad'orostů (plavuně, přesličky, kapradiny), nahosemenných a krytosemenných rostlin (jednoděložných a dvouděložných); jejich vývoj a využití hospodářsky významných zástupců
- ▶ význam rostlin a jejich ochrana

BIOLOGIE ŽIVOČICHŮ

Očekávané výstupy

žák

- ▶ porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů
- ▶ rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin
- ▶ odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí
- ▶ zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy

Učivo

stavba těla, stavba a funkce jednotlivých částí těla – živočišná buňka, tkáně, orgány, orgánové soustavy, organismy jednobuněčné a mnohobuněčné, rozmnožování
 vývoj, vývin a systém živočichů – významní zástupci jednotlivých skupin živočichů – prvoci, bezobratlí (žahavci, ploštěnci, hlísti, měkkýši, kroužkovci, členovci), strunatci (paryby, ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci)
 rozšíření, význam a ochrana živočichů – hospodářsky a epidemiologicky významné druhy, péče o vybrané domácí živočichy, chov domestikovaných živočichů, živočišná společenstva
 projevy chování živočichů

BIOLOGIE ČLOVĚKA

Očekávané výstupy

žák

určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy
 orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka
 objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří
 rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby, **objasní význam zdravého způsobu života**

Doplnění očekávaného výstupu je v souladu s trendem úprav RVP ZV - posílit problematiku zdravého způsobu života. Výstup koresponduje s některými očekávanými výstupy vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví, především VZ-9-1-09, a příklady dílčích výstupů mohou být využity v propojení oborů.

Příklady dílčích výstupů:

- navrhne denní rozvrh činností s ohledem na zásady zdravého životního stylu (7. ročník)
- charakterizuje zdravý životní styl a aplikuje jeho zásady v režimu školy (7. ročník)
- porovná nabídku programů podpory zdraví v rámci školy a obce, vybere nejvhodnější pro svoji věkovou skupinu (8. ročník)
- rozpozná pozitivní a negativní vlivy působící na jeho zdravý vývoj a argumentuje ve prospěch zdravého životního stylu (8. a 9. ročník)

aplikuje předlékařskou první pomoc při poranění a jiném poškození těla

Učivo

fylogeneze a ontogeneze člověka – rozmnožování člověka
 anatomie a fyziologie – stavba a funkce jednotlivých částí lidského těla, orgány,
 orgánové soustavy (opěrná, pohybová, oběhová, dýchací, trávicí, vylučovací a
 rozmnožovací, řídicí), vyšší nervová činnost, hygiena duševní činnosti
 nemoci, úrazy a prevence – příčiny, příznaky, praktické zásady a postupy při léčení
 běžných nemocí; závažná poranění a život ohrožující stavy, **epidemie**
 životní styl – pozitivní a negativní dopad **prostředí a životního stylu** na zdraví
 člověka

NEŽIVÁ PŘÍRODA

Očekávané výstupy

žák

objasní vliv jednotlivých sfér Země na vznik a trvání života
 rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím
 určovacích pomůcek
 rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu
 hornin i oběhu vody
 porovná význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy, rozlišuje hlavní půdní typy a
 půdní druhy v naší přírodě
 rozlišuje jednotlivá geologická období podle charakteristických znaků
 uvede na základě pozorování význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj a udržení
 života na Zemi **různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené
 výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i
 ochranu před nimi**

*Očekávaný výstup má dvě roviny – rovinu vědomostí a poznatků přírodovědného charakteru a
 rovinu bezpečnosti, reagování na mimořádné situace vyvolané výkyvy počasí a dalšími
 přírodními jevy. Z hlediska bezpečnosti by výuka měla směřovat k těmto dílčím výstupům.*

Příklady dílčích výstupů:

- **charakterizuje mimořádné události vyvolané výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy a základní způsoby ochrany (individuální, kolektivní) (6., 7. ročník)**
- **na modelových příkladech (ukázkách situací), hodnotí správné a nesprávné jednání účastníků (8., 9. ročník)**

Učivo

Země – vznik a stavba Země
 nerosty a horniny – vznik, vlastnosti, kvalitativní třídění, praktický význam a využití
 zástupců, určování jejich vzorků; principy krystalografie
 vnější a vnitřní geologické procesy – příčiny a důsledky
 půdy – složení, vlastnosti a význam půdy pro výživu rostlin, její hospodářský význam
 pro společnost, nebezpečí a příklady její devastace, možnosti a příklady rekultivace

vývoj zemské kůry a organismů na Zemi – geologické změny, vznik života, výskyt typických organismů a jejich přizpůsobování prostředí
 geologický vývoj a stavba území ČR – Český masiv, Karpaty
 podnebí a počasí ve vztahu k životu – **význam vody a teploty prostředí pro život, ochrana a využití přírodních zdrojů, význam jednotlivých vrstev ovzduší pro život, vlivy znečištěného ovzduší a klimatických změn na živé organismy a na člověka**
mimořádné události způsobené přírodními vlivy – příčiny vzniku mimořádných událostí, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné přírodní události v ČR (povodně, větrné bouře, sněhové kalamity, laviny, náledí) a ochrana před nimi

ZÁKLADY EKOLOGIE

Očekávané výstupy

žák

uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi
 rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému
 vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam
 uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému

Učivo

organismy a prostředí – vzájemné vztahy mezi organismy, mezi organismy a prostředím; populace, společenstva, přirozené a umělé ekosystémy, potravní řetězce, rovnováha v ekosystému
 ochrana přírody a životního prostředí – globální problémy a jejich řešení, chráněná území

PRAKTICKÉ POZNÁVÁNÍ PŘÍRODY

Očekávané výstupy

žák

aplikuje praktické metody poznávání přírody
 dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody

Učivo

praktické metody poznávání přírody – pozorování lupou a mikroskopem (případně dalekohledem), zjednodušené určovací klíče a atlasy, založení herbáře a sbírek, ukázky odchytu některých živočichů, jednoduché rozčleňování rostlin a živočichů
 významní biologové a jejich objevy

5.6.4 Vzdělávací obor - Zeměpis (Geografie)

Poznámky k úpravám

Úpravy se týkají tématu

Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

GEOGRAFICKÉ INFORMACE, ZDROJE DAT, KARTOGRAFIE A TOPOGRAFIE

Očekávané výstupy

žák

- ▶ organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů
- ▶ používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii
- ▶ přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině
- ▶ vytváří a využívá osobní myšlenková (mentální) schémata a myšlenkové (mentální) mapy pro orientaci v konkrétních regionech, pro prostorové vnímání a hodnocení míst, objektů, jevů a procesů v nich, pro vytváření postojů k okolnímu světu

Učivo

- ▶ komunikační geografický a kartografický jazyk – vybrané obecně používané geografické, topografické a kartografické pojmy; základní topografické útvary: důležité body, výrazné liniové (čárové) útvary, plošné útvary a jejich kombinace: síť, povrchy, ohniska – uzly; hlavní kartografické produkty: plán, mapa; jazyk mapy: symboly, smluvené značky, vysvětlivky; statistická data a jejich grafické vyjádření, tabulky; základní informační geografická média a zdroje dat
- ▶ geografická kartografie a topografie – glóbus, měřítko glóbusu, zeměpisná síť, poledníky a rovnoběžky, zeměpisné souřadnice, určování zeměpisné polohy v zeměpisné síti; měřítko a obsah plánů a map, orientace plánů a map vzhledem ke světovým stranám; praktická cvičení a aplikace s dostupnými kartografickými produkty v tištěné i elektronické podobě

PŘÍRODNÍ OBRAZ ZEMĚ

Očekávané výstupy

žák

- zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovnává podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy
- prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů

rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu
 porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost

Učivo

Země jako vesmírné těleso – tvar, velikost a pohyby Země, střídání dne a noci, střídání ročních období, světový čas, časová pásma, pásmový čas, datová hranice, smluvený čas
 krajinná sféra – přírodní sféra, společenská a hospodářská sféra, složky a prvky přírodní sféry
 systém přírodní sféry na planetární úrovni – geografické pásy, geografická (šířková) pásma, výškové stupně
 systém přírodní sféry na regionální úrovni – přírodní oblasti

REGIONY SVĚTA

Očekávané výstupy

žák

rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohrazení a lokalizaci regionů světa
 lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny
 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států
 zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich

Učivo

světadíly, oceány, makroregiony světa – určující a porovnávací kritéria; jejich přiměřená charakteristika z hlediska přírodních a socioekonomických poměrů s důrazem na vazby a souvislosti (přírodní oblasti, podnebné oblasti, sídelní oblasti, jazykové oblasti, náboženské oblasti, kulturní oblasti)
 modelové regiony světa – vybrané modelové přírodní, společenské, politické, hospodářské a environmentální problémy, možnosti jejich řešení

SPOLEČENSKÉ A HOSPODÁŘSKÉ PROSTŘEDÍ

Očekávané výstupy

žák

posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa
 posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel
 zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje

porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit
 porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků
 lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech

Učivo

obyvatelstvo světa – základní kvantitativní a kvalitativní geografické, demografické hospodářské a kulturní charakteristiky

globalizační společenské, politické a hospodářské procesy – aktuální společenské, sídelní, politické a hospodářské poměry současného světa, sídelní systémy, urbanizace, suburbanizace

světové hospodářství – sektorová a odvětvová struktura, územní dělba práce, ukazatelé hospodářského rozvoje a životní úrovně

regionální společenské, politické a hospodářské útvary – porovnávací kritéria: národní a mnohonárodnostní státy, části států, správní oblasti, kraje, města, aglomerace; hlavní a periferní hospodářské oblasti světa; politická, bezpečnostní a hospodářská seskupení (integrace) států; geopolitické procesy, hlavní světová konfliktní ohniska

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Očekávané výstupy

žák

porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin

uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)

uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí

Učivo

krajina – přírodní a společenské prostředí, typy krajin

vztah příroda a společnost – trvale udržitelný život a rozvoj, principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a environmentální problémy lidstva

ČESKÁ REPUBLIKA

Očekávané výstupy

žák

vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy

hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům

hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje,

lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu
 lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit
 uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států

Učivo

místní region – zeměpisná poloha, kritéria pro vymezení místního regionu, vztahy k okolním regionům, základní přírodní a socioekonomické charakteristiky s důrazem na specifika regionu důležitá pro jeho další rozvoj (potenciál x bariéry)

Česká republika – zeměpisná poloha, rozloha, členitost, přírodní poměry a zdroje; obyvatelstvo: základní geografické, demografické a hospodářské charakteristiky, sídelní poměry; rozmístění hospodářských aktivit, sektorová a odvětvová struktura hospodářství; transformační společenské, politické a hospodářské procesy a jejich územní projevy a dopady; hospodářské a politické postavení České republiky v Evropě a ve světě, zapojení do mezinárodní dělby práce a obchodu

regiony České republiky – územní jednotky státní správy a samosprávy, krajské členění, kraj místního regionu, přeshraniční spolupráce se sousedními státy v euroregionech

TERÉNNÍ GEOGRAFICKÁ VÝUKA, PRAXE A APLIKACE

Očekávané výstupy

žák

ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu

aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny

uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě **v krajině,**

uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech

Očekávaný výstup byl zpřesněn v tom smyslu, aby nešlo jen o pohyb ve volné přírodě, ale v jakékoli krajině, a doplněno bylo uplatnění bezpečného chování v modelových situacích. Výstup hodně koresponduje s výstupem v Přírodopise, ale posunuje jej i do dalších situací, na nichž má svůj podíl člověk – sesuvy půdy vlivem nevhodných zásahů lidí do krajiny, zemětřesení, vulkanická činnost, záplavové vlny, sněhové laviny spuštěné lidmi atd.

Dílčí výstupy by mohly být v podstatě formulované stejně jako v Přírodopise, jen s obsahem, který se týká jiných mimořádných událostí.

Učivo

cvičení a pozorování v terénu místní krajiny, geografické exkurze – orientační body, jevy, pomůcky a přístroje; stanoviště, určování hlavních a vedlejších světových stran, pohyb podle mapy a azimutu, odhad vzdáleností a výšek objektů v terénu; jednoduché panoramatické náčrtky krajiny, situační plány, schematické náčrtky pochodové osy, hodnocení přírodních jevů a ukazatelů

ochrana člověka při ohrožení zdraví a života – živelní pohromy; opatření, chování a jednání při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích

5.8 Vzdělávací oblast – Člověk a zdraví

Poznámky k úpravám

Úpravy se týkají tématu:

Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí

Dopravní výchova

Zdraví (sexuální výchova, rodina, ochrana před nemocemi aj.).

Zdraví člověka je chápáno jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Je utvářeno a ovlivňováno mnoha aspekty, jako je styl života, ~~zdravotně preventivní~~ chování **podporující zdraví**, kvalita mezilidských vztahů, kvalita životního prostředí, bezpečí člověka atd. Protože je zdraví ~~základním~~ **důležitým** předpokladem pro aktivní a spokojený život a pro optimální pracovní výkonnost, stává se poznávání a praktické ovlivňování ~~rozvoje~~ **podpory** a ochrany zdraví jednou z priorit základního vzdělávání.

Vzdělávací oblast Člověk a zdraví přináší základní podněty pro **pozitivní** ovlivňování zdraví (poznatky, činnosti, způsoby chování), s nimiž se žáci seznamují, učí se je využívat a aplikovat ve svém životě. Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje především k tomu, aby žáci poznávali sami sebe jako živé bytosti, aby pochopili hodnotu zdraví, **způsob** ~~smysl~~ ~~zdravotní prevence~~ **jeho ochrany** i hloubku problémů spojených s nemocí či jiným poškozením zdraví. Žáci se seznamují s ~~různým nebezpečím, které ohrožuje~~ **různými riziky, která ohrožují** zdraví v běžných i mimořádných situacích, osvojují si dovednosti a způsoby chování (rozhodování), které vedou k zachování či posílení zdraví, a získávají potřebnou míru odpovědnosti za zdraví vlastní i zdraví jiných. Jde tedy z velké části o poznávání zásadních životních hodnot, o postupné utváření postojů k nim a o aktivní jednání v souladu s nimi. Naplnění těchto záměrů je v základním vzdělávání nutné postavit na účinné motivaci a na činnostech a situacích posilujících zájem žáků o problematiku zdraví.

Při realizaci této vzdělávací oblasti je třeba klást důraz především na praktické dovednosti a jejich aplikace v modelových situacích i v každodenním životě školy. Proto je velmi důležité, aby celý život školy byl ve shodě s tím, co se žáci o zdraví učí a co z pohledu zdraví potřebují. Zpočátku musí být vzdělávání silně ovlivněno kladným osobním příkladem učitele, jeho všestrannou pomocí a celkovou příznivou atmosférou ve škole. Později přistupuje důraz i na větší samostatnost a odpovědnost žáků v jednání, rozhodování a činnostech souvisejících se zdravím. Takto chápáné vzdělávání je základem pro vytváření aktivních přístupů žáků k rozvoji i ochraně zdraví.

Vzdělávací oblast Člověk a zdraví je vymezena a realizována v souladu s věkem žáků ve vzdělávacích oborech Výchova ke zdraví a Tělesná výchova, do níž je zahrnuta i zdravotní tělesná výchova. Vzdělávací obsah oblasti Člověk a zdraví prolíná do ostatních vzdělávacích oblastí, které jej obohacují nebo využívají (aplikují), a do života školy.

Vzdělávací obor Výchova ke zdraví přináší ~~základní poznání o člověku v souvislosti s preventivní ochranou jeho zdraví.~~ Učí **vede** žáky ~~aktivně rozvíjet~~ **k aktivnímu rozvoji**

a chránit **ochraně** zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické) a **učí je** být za ně odpovědný. Svým vzdělávacím obsahem **bezprostředně** navazuje na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a **prolíná do ostatních vzdělávacích oblastí**. Žáci si upevňují hygienické, stravovací, pracovní i jiné zdravotně preventivní návyky, rozvíjejí dovednosti odmítat škodlivé látky, předcházet úrazům a čelit vlastním **osvojují zásady zdravého životního stylu a jsou vedeni k jejich uplatňování ve svém životě i k osvojování účelného chování při ohrožení v každodenních i rizikových situacích i při mimořádných situacích událostech**. Rozšiřují a prohlubují si poznatky o rodině, škole a společenství vrstevníků, o přírodě, člověku i vztazích mezi lidmi a učí se tak dívat se na vlastní činnosti z hlediska zdravotních potřeb a životních perspektiv dospívajícího jedince a rozhodovat se ve prospěch zdraví. Vzhledem k individuálnímu i sociálnímu rozměru zdraví je vzdělávací obor Výchova ke zdraví **obsahuje výchovu k mezilidským vztahům a je** velmi úzce propojen s průřezovým tématem Osobnostní a sociální výchova. **Žáci si rozšiřují a prohlubují poznatky o sobě i vztazích mezi lidmi, partnerských vztazích, manželství a rodině, škole a společenství vrstevníků.**

Vzdělávací obor Tělesná výchova jako součást komplexnějšího vzdělávání žáků v problematice zdraví směřuje na jedné straně k poznání vlastních pohybových možností a zájmů, na druhé straně k poznávání účinků konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. Pohybové vzdělávání postupuje od spontánní pohybové činnosti žáků k činnosti řízené a výběrové, jejímž smyslem je schopnost samostatně ohodnotit úroveň své zdatnosti a řadit do denního režimu pohybové činnosti pro uspokojování vlastních pohybových potřeb i zájmů, pro optimální rozvoj zdatnosti a výkonnosti, pro regeneraci sil a kompenzaci různého zatížení, pro podporu zdraví a ochranu života. Předpokladem pro osvojování pohybových dovedností je v základním vzdělávání žákův prožitek z pohybu a z komunikace při pohybu, dobře zvládnutá dovednost pak zpětně kvalitu jeho prožitku umocňuje. **V tělesné výchově je velmi důležité motivační hodnocení žáků, které vychází ze somatotypu žáka a je postaveno na posuzování osobních výkonů každého jednotlivce a jejich zlepšování – bez paušálního porovnávání žáků podle výkonových norem (tabulky, grafy aj.), které neberou v úvahu růstové a genetické předpoklady a aktuální zdravotní stav žáků.**

Charakteristické pro pohybové vzdělávání je rozpoznávání a rozvíjení pohybového nadání, které předpokládá diferenciaci činností i hodnocení výkonů žáků. Neméně důležité je odhalování zdravotních oslabení žáků a jejich korekce v běžných i specifických formách pohybového učení – v povinné tělesné výchově, případně ve zdravotní tělesné výchově. Proto se nedílnou součástí tělesné výchovy stávají korektivní a speciální vyrovnávací cvičení, která jsou podle potřeby preventivně využívána v hodinách tělesné výchovy pro všechny žáky nebo jsou zadávána žákům se zdravotním oslabením místo činností, které jsou kontraindikací jejich oslabení.

Školám se současně doporučuje vyrovnávat pohybový deficit žáků III. (příp. II.) zdravotní skupiny a jejich potřebu korektivních cvičení zařazováním povinného či volitelného předmětu, jehož obsah vychází z tematického okruhu Zdravotní tělesná výchova (jako adekvátní náhradu povinné tělesné výchovy nebo jako rozšíření pohybové nabídky). Tato nabídka vychází ze situace v moderní společnosti, která v mnohém život usnadňuje, ale paradoxně tím vyvolává už v dětském věku četná zdravotní oslabení, která je nutné napravit a korigovat (z nedostatku intenzivního a vhodně zaměřeného pohybu, z dlouhodobého setrvávání ve statických polohách, z nadměrného příjmu potravy v nevhodné

skladbě, z nekvalitního ovzduší, z četných stresových situací, nepříznivých sociálních vztahů atd.). Základní vzdělávání tak reaguje na poznatky lékařů, že zdravotních oslabení v celé populaci přibývá a zdravotně oslabené dítě potřebuje větší množství spontánních i cíleně zaměřených pohybových aktivit než dítě zdravé. Účast ve zdravotní tělesné výchově vede žáky k poznání charakteru jejich zdravotního oslabení i míry a rozsahu omezení některých činností. Současně předkládá konkrétní způsoby ovlivňování zdravotních oslabení (speciální cvičení, všestranně zaměřené pohybové činnosti, relaxační techniky, plavání atd.) a jejich zařazování do denního režimu žáků.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků tím, že vede žáky k:

poznávání zdraví jako nejdůležitější **důležité životní hodnoty** hodnotu **v kontextu dalších životních hodnot**

pochopení zdraví jako vyváženého stavu tělesné, duševní i sociální pohody a k vnímání radostných prožitků z činností podpořených pohybem, příjemným prostředím a atmosférou příznivých vztahů

poznávání člověka jako ~~biologického~~ jedince závislého v jednotlivých etapách života na způsobu vlastního jednání a rozhodování, na úrovni mezilidských vztahů i na kvalitě prostředí

získávání základní orientace v názorech na to, co je zdravé a co může zdraví prospět, i na to, co zdraví ohrožuje a poškozuje

využívání osvojených preventivních postupů pro ovlivňování zdraví v denním režimu, k upevnování způsobů rozhodování a jednání v souladu s aktivní podporou zdraví v každé životní situaci i k poznávání a využívání míst souvisejících s preventivní ochranou zdraví propojování činností a jednání souvisejících se zdravím a zdravými mezilidskými vztahy se základními etickými a morálními postoji, s volným úsilím atd.

chápaní zdatnosti, dobrého fyzického vzhledu i duševní pohody jako významného předpokladu výběru profesní dráhy, partnerů, společenských činností atd.

ochraně zdraví a životů při každodenních rizikových situacích i mimořádných událostech a k využívání osvojených postupů spojených s řešením jednotlivých mimořádných událostí

aktivnímu zapojování do činností podporujících zdraví a do propagace zdravotně prospěšných činností ve škole i v obci

5.8.1 Vzdělávací obor – Výchova ke zdraví

Poznámky k úpravám

Úpravy se týkají tématu:

Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí

Dopravní výchova

Zdraví (sexuální výchova, rodina, ochrana před nemocemi aj.).

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

Očekávané výstupy

žák

- ▶ respektuje přijatá pravidla soužití mezi **spolužáky i jinými** vrstevníky ~~a partnery~~; ~~pozitivní komunikací a kooperací~~ přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v širším společenství (v rodině, komunitě)
- ▶ vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví
- ▶ vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví
- ▶ posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví
- ▶ usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví
- ▶ vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí
- ▶ dává do souvislosti složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky
- ▶ uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc
- ▶ projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce
- ▶ samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím
- ▶ ~~optimálně reaguje na fyziologické~~ **respektuje** změny v období dospívání, **vhodně na ně reaguje**; a kultivovaně se chová k opačnému pohlaví
- ▶ **respektuje význam sexuality** v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a **pozitivními** životními cíli ~~mladých lidí přijímá odpovědnost za bezpečné sexuální~~; **chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního** chování

V prvním očekávaném výstupu jde o zpřesnění a zdůraznění respektu ke změnám v dospívání. Smysl výstupu se nezměnil, dá se předpokládat, že nebude nutné upravovat již existující dílčí očekávané výstupy.

Druhý očekávaný výstup je opět částečně přeformulován a je vedle odpovědného sexuálního chování zdůrazněna i sexuální zdrženlivost a význam sexuality na pozitivní životní cíle.

Příklady dílčích výstupů:

- vysvětlí, proč zákon stanovuje věkovou hranici pro beztrestný pohlavní styk (7. ročník)
- charakterizuje odpovědné sexuální chování (7., 8. ročník)
- vysvětlí, které hygienické postupy a preventivní činnosti podporují reprodukční zdraví (7. ročník)
- charakterizuje zásady odpovědného chování v oblasti sexuality na elektronických

médiích; uveďte postup v konkrétních modelových případech (7. a 8. ročník)

- vymezí a vysvětlí rizika předčasného a nechráněného pohlavního styku (8. ročník)

- spojuje význam sexuality/pohlavnosti především s perspektivním vztahem,

manželstvím, založením rodiny, plánovaným rodičovstvím (8. ročník)

Pokud současné dílčí výstupy (školní výstupy) v ŠVP školy zahrnují vědomosti a dovednosti obsažené ve výše uvedených příkladech, pak by měly být očekávané výstupy pokryty. Pokud ne, je třeba zvažovat dopracování a doplnění dílčích výstupů do ŠVP.

2

2 **dává-uvádí** do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým

2 vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi

2 projevuje odpovědné chování v **rizikových** situacích **silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím** ohrožení zdraví, **a osobního bezpečí**, ~~při mimořádných událostech~~; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc

Očekávaný výstup se skládá ze tří významových částí:

odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy

aktivní předcházení situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí

poskytnutí první pomoci

Příklady dílčích výstupů:

- v **konkrétních situacích silniční a železniční dopravy (vycházky, výlety, akce školy) uplatňuje bezpečné chování, které neohrožuje jeho osobu ani jiné účastníky (6. a 7. ročník)**

- **vyhodnocuje konkrétní rizikové situace v silniční a železniční dopravě a vyvozuje bezpečné chování (8. a 9. ročník)**

- **diskutuje o příčinách dopravních nehod a o jejich předcházení, argumentuje pro správné řešení situací (8. a 9. ročník)**

- **aktivně se zapojuje do akcí školy (obce) podporujících snižování rizik a nehodovosti a podporující bezpečné chování v dopravě (7. až 9. ročník)**

- **cíleně používá bezpečnostní a ochranné prvky – jako chodec, cyklista (6. a 7. ročník)**

- **ošetří drobná i závažná poranění (6. a 7. ročník)**

- **poskytne první pomoc při život ohrožujících stavech (8. a 9. ročník)**

Upozornění: Problematika první pomoci je i v dalších výstupech jiných vzdělávacích oborů. Je vhodné výuku a dílčí výstupy na úrovni ŠVP koordinovat.

Pokud současné dílčí výstupy (školní výstupy) v ŠVP školy zahrnují vědomosti a dovednosti obsažené ve výše uvedených příkladech, pak by měly být očekávané výstupy pokryty. Pokud ne, je třeba zvažovat dopracování a doplnění dílčích výstupů do ŠVP.

2

2 **uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí**

Ochrana člověka se objevuje v několika očekávaných výstupech a je spojena s ochranou před sociálně patologickými jevy, agresí, násilím (včetně násilí v rodině) či jinou kriminalitou,

manipulací, nebezpečí při komunikaci na elektronických médiích, v dopravě atd. Uvedený očekávaný výstup byl samostatně formulován jako komplexní výstup a směřuje k dovednostem chovat se adekvátně v různých situacích ohrožení.

Příklady dílčích výstupů:

- **charakterizuje možná nebezpečí vyplývající z běžného života i z mimořádných událostí, uvede vhodné způsoby preventivního chování a ochrany** (v ročnících v nichž je *Výchova ke zdraví* zařazena)

- **v modelových situacích volí vhodné způsoby jednání, které směřují k adekvátní ochraně** (v ročnících v nichž je *Výchova ke zdraví* zařazena)

- **spolupracuje na přípravě a hodnocení modelových situací ohrožení pro mladší spolužáky** (v ročnících v nichž je *Výchova ke zdraví* zařazena)

Pokud současné dílčí výstupy (školní výstupy) obsahují vědomosti a dovednosti, které byly naznačeny v příkladech, pak by měly být očekávané výstupy dostatečně pokryty a ŠVP není nutné upravovat. Pokud ne, je třeba zvažovat doplnění dílčích výstupů.

Učivo

VZTAHY MEZI LIDMI A FORMY SOUŽITÍ

vztahy ve dvojici – kamarádství, přátelství, láska, partnerské vztahy, manželství a rodičovství

vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity – rodina, škola, vrstevnická skupina, obec, spolek

ZMĚNY V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA A JEJICH REFLEXE

▶ dětství, puberta, dospívání – tělesné, duševní a společenské změny

▶ sexuální dospívání a reprodukční zdraví – **zdraví reprodukční soustavy, sexualita jako součást formování osobnosti, zdrženlivost**, předčasná sexuální zkušenost, **promiskuita; problémy** těhotenství a rodičovství mladistvých; poruchy pohlavní identity

ZDRAVÝ ZPŮSOB ŽIVOTA A PÉČE O ZDRAVÍ

výživa a zdraví – zásady zdravého stravování, **pitný režim**, vliv životních podmínek a způsobu stravování na zdraví; poruchy příjmu potravy

vlivy vnějšího a vnitřního prostředí na zdraví – kvalita ovzduší a vody, hluk, osvětlení, teplota

tělesná a duševní hygiena, **denní režim** – zásady osobní, intimní a duševní hygieny, otužování, **denní režim, vyváženost pracovních a odpočinkových aktivit**, význam pohybu pro zdraví, **pohybový režim**

režim dne

ochrana před přenosnými i ~~nepřenosnými~~ chorobami ~~chronickým onemocněním~~ a úrazy – bezpečné způsoby chování (nemocí přenosné pohlavním stykem, HIV/AIDS, hepatitidy); preventivní a lékařská péče; odpovědné chování v situacích úrazu a život ohrožujících stavů (úrazy v domácnosti, při sportu, na pracovišti, v dopravě) základní **cesty přenosu nález a jejich prevence, nákazy respirační, přenosné potravou, získané v přírodě, přenosné krví a sexuálním kontaktem, přenosné bodnutím hmyzu a stykem se zvířaty**

ochrana před ~~chronickým onemocněním~~ **chronickými nepřenosnými chorobami** a před úrazy – **prevence kardiovaskulárních a metabolických onemocnění**; preventivní

a lékařská **léčebná** péče; odpovědné chování v situacích úrazu a život ohrožujících stavů (úrazy v domácnosti, při sportu, na pracovišti, v dopravě), **základy první pomoci**

RIZIKA OHROŽUJÍCÍ ZDRAVÍ A JEJICH PREVENCE

stres a jeho vztah ke zdraví – kompenzační, relaxační a regenerační techniky k překonávání únavy, stresových reakcí a k posilování duševní odolnosti

~~civilizační choroby – zdravotní rizika, preventivní a lékařská péče~~

auto-destruktivní závislosti – ~~zdravotní a sociální rizika zneužívání návykových látek, patologického hráčství, práce s počítačem; návykové~~ **psychická onemocnění, násilí mířené proti sobě samému, rizikové chování (alkohol, aktivní a pasivní kouření, zbraně, nebezpečné látky (bezpečnost v dopravě a předměty, nebezpečný internet), násilné chování, těžké životní situace a jejich zvládnání**, trestná činnost, dopink ve sportu)

skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání, sexuální kriminalita – šikana a jiné projevy násilí; formy sexuálního zneužívání dětí; **kriminalita mládeže**; komunikace se službami odborné pomoci

bezpečné chování **a komunikace** – komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi, **bezpečný** pohyb v rizikovém prostředí, ~~přítomnost~~ **nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií, sebeochrana a vzájemná pomoc** v ~~konfliktních a krizových~~ **rizikových situacích a v situacích ohrožení**

dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví – bezpečné prostředí ve škole, ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě, ~~znalost pravidel silničního provozu~~ **rizika silniční a železniční dopravy, vztahy mezi účastníky silničního provozu vč. zvládnání agresivity, postup v případě dopravní nehody (tísňové volání, zajištění bezpečnosti)**

manipulativní reklama a informace – reklamní vlivy, působení sekt

ochrana člověka za mimořádných událostí – ~~živelní pohromy, terorismus~~ **klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí**

HODNOTA A PODPORA ZDRAVÍ

celostní pojetí člověka ve zdraví a nemoci – složky zdraví a jejich interakce, základní lidské potřeby a jejich hierarchie (~~Maslowova teorie~~)

podpora zdraví a její formy – prevence a intervence, působení na změnu kvality prostředí a chování jedince, odpovědnost jedince za zdraví, **podpora zdravého životního stylu, programy podpory zdraví**

~~podpora zdraví v komunitě – programy podpory zdraví~~

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ

sebezpoznání a sebepojetí – vztah k sobě samému, vztah k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí, **utváření vědomí vlastní identity**

seberegulace a sebeorganizace činností a chování – cvičení sebereflexe, sebekontroly, sebeovládání a zvládnání problémových situací; stanovení osobních cílů a postupných kroků k jejich dosažení; **zaujímání hodnotových postojů a rozhodovacích dovedností pro řešení problémů v mezilidských vztazích; pomáhající a prosociální chování**

psychohygienu v sociální dovednosti pro předcházení a zvládnání stresu, hledání pomoci při problémech

mezilidské vztahy, komunikace a kooperace – respektování sebe sama i druhých, přijímání názoru druhého, empatie; chování podporující dobré vztahy, aktivní naslouchání, dialog, efektivní a asertivní komunikace a kooperace v různých situacích, **dopad vlastního jednání a chování**

~~morální rozvoj – cvičení zaujímání hodnotových postojů a rozhodovacích dovedností; dovednosti pro řešení problémů v mezilidských vztazích; pomáhající a prosociální chování~~

5.8.2 Vzdělávací obor - Tělesná výchova

Poznámky k úpravám

Úpravy se týkají tématu

Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

1. stupeň

Očekávané výstupy – 1. období

žák

- spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení
- spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
- uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy
- reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci

Očekávané výstupy – 2. období

žák

- podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti
- zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her
- uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka
- jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti
- jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví
- užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle

jednoduchého nákresu, popisu cvičení

- ▷ zorganizuje nenáročné pohybové činnosti a soutěže na úrovni třídy
- ▷ změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky
- ▷ orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace

Učivo

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ZDRAVÍ

- ▷ význam pohybu pro zdraví – pohybový režim žáků, délka a intenzita pohybu
- ▷ příprava organismu – příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, napínací a protahovací cvičení
- ▷ zdravotně zaměřené činnosti – správné držení těla, správné zvedání zátěže; průpravná, kompenzační, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení a jejich praktické využití
- ▷ rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu
- ▷ hygiena při TV – hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity
- ▷ bezpečnost při pohybových činnostech – organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umyvárnách, bezpečná příprava a ukládání náradí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách TV

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ

- ▷ pohybové hry – s různým zaměřením; netradiční pohybové hry a aktivity; využití hraček a netradičního náčiní při cvičení; pohybová tvořivost
- ▷ základy gymnastiky – průpravná cvičení, akrobacie, cvičení s náčiním a na náradí odpovídající velikosti a hmotnosti
- ▷ rytmické a kondiční formy cvičení pro děti – kondiční cvičení s hudbou nebo rytmickým doprovodem, základy estetického pohybu, vyjádření melodie a rytmu pohybem, jednoduché tance
- ▷ průpravné úpoly – přetahy a přetlaky
- ▷ základy atletiky – rychlý běh, motivovaný vytrvalý běh, skok do dálky nebo do výšky, hod míčkem
- ▷ základy sportovních her – manipulace s míčem, pálkou či jiným herním náčiním odpovídající velikosti a hmotnosti, herní činnosti jednotlivce, spolupráce ve hře, průpravné hry, utkání podle zjednodušených pravidel minisportů
- ▷ turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody
- ▷ plavání – (základní plavecká výuka) hygiena plavání, adaptace na vodní prostředí, základní plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob (plavecká technika), prvky sebezáchrany a dopomoci tonoucímu
- ▷ lyžování, bruslení (podle podmínek školy) – hry na sněhu a na ledě, základní techniky pohybu na lyžích a bruslích
- ▷ další pohybové činnosti (podle podmínek školy a zájmu žáků)

ČINNOSTI PODPORUJÍCÍ POHYBOVÉ UČENÍ

- ▷ komunikace v TV – základní tělocvičné názvosloví osvojovaných činností, smluvené povely, signály
- ▷ organizace při TV – základní organizace prostoru a činností ve známém (běžném) prostředí

- ▶ zásady jednání a chování – fair play, olympijské ideály a symboly
- ▶ pravidla zjednodušených osvojovaných pohybových činností – her, závodů, soutěží
- ▶ měření a posuzování pohybových dovedností – měření výkonů, základní pohybové testy
- ▶ zdroje informací o pohybových činnostech

2. stupeň

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ZDRAVÍ

Očekávané výstupy

žák

- ▶ aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem
- ▶ usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program
- ▶ samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností –zatěžovanými svaly
- ▶ odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší
- ▶ uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost

Učivo

- ▶ význam pohybu pro zdraví – rekreační a výkonnostní sport, sport dívek a chlapců
- ▶ zdravotně orientovaná zdatnost – rozvoj ZOZ, kondiční programy, manipulace se zatížením
- ▶ prevence a korekce jednostranného zatížení a svalových dysbalancí – průpravná, kompenzační, vyrovnávací, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení
- ▶ hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech – v nestandardním prostředí, první pomoc při TV a sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách, improvizované ošetření poranění a odsun raněného

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ POHYBOVÝCH DOVEDNOSTÍ

Očekávané výstupy

žák

zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech
posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny

Učivo

pohybové hry – s různým zaměřením; netradiční pohybové hry a aktivity
gymnastika – akrobacie, přeskoky, cvičení s náčiním a na nářadí
estetické a kondiční formy cvičení s hudbou a rytmickým doprovodem – základy rytmické gymnastiky, cvičení s náčiním; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků; tance
úpoly – základy sebeobrany, základy aikidó, judó, karatedó
atletika – rychlý běh, vytrvalý běh na dráze a v terénu, základy překážkového běhu, skok do dálky nebo do výšky, hod míčkem nebo granátem, vrh koulí

sportovní hry (alespoň dvě hry podle výběru školy) – herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie

turistika a pobyt v přírodě – příprava turistické akce, přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, chůze se zátěží i v mírně náročném terénu, táboření, ochrana přírody, základy orientačního běhu, dokumentace z turistické akce; **přežití v přírodě, orientace, ukrytí, nouzový přístřešek, zajištění vody, potravy, tepla**

plavání (podle podmínek školy – zdokonalovací plavecká výuka, pokud neproběhla základní plavecká výuka, musí předcházet adaptace na vodní prostředí a základní plavecké dovednosti) – další plavecké dovednosti, další plavecký způsob (plavecká technika), dovednosti záchranného a branného plavání, prvky zdravotního plavání a plavecký sportů, rozvoj plavecké vytrvalosti

lyžování, snowboarding, bruslení (podle podmínek školy) – běžecké lyžování, lyžařská turistika, sjezdové lyžování nebo jízda na snowboardu, bezpečnost pohybu v zimní horské krajině, jízda na vleku; (další zimní sporty podle podmínek školy)

další (i netradiční) pohybové činnosti (podle podmínek školy a zájmu žáků)

ČINNOSTI PODPORUJÍCÍ POHYBOVÉ UČENÍ

Očekávané výstupy

žák

užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu

naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu

dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje

ji

rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora

sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí

zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže

zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci

Učivo

komunikace v TV – tělocvičné názvosloví osvojovaných činností, smluvené povely, signály, gesta, značky, základy grafického zápisu pohybu, vzájemná komunikace a spolupráce při osvojovaných pohybových činnostech

organizace prostoru a pohybových činností – v nestandardních podmínkách; sportovní výstroj a výzbroj – výběr, ošetřování

historie a současnost sportu – významné soutěže a sportovci, olympismus – olympijská charta

pravidla osvojovaných pohybových činností – her, závodů, soutěží

zásady jednání a chování v různém prostředí a při různých činnostech

měření výkonů a posuzování pohybových dovedností – měření, evidence,

vyhodnocování

ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA (prvky ZdrTV jsou využívány v povinné TV; ZdrTV jako ucelený systém je nabízena žákům III. (II.) zdravotní skupiny v samostatných vyučovacích hodinách – viz charakteristika vzdělávací oblasti Člověk a zdraví a poznámky k rámcovému učebnímu plánu)

1. stupeň

Očekávané výstupy – 1. období

žák

uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech;
zaujímá správné základní cvičební polohy
zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením

Očekávané výstupy – 2. období

žák

zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování
zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele
upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením

Učivo

ČINNOSTI A INFORMACE PODPORUJÍCÍ KOREKCE ZDRAVOTNÍCH OSLABENÍ

zdravotní oslabení – konkrétní zdravotní oslabení žáka, prevence, pohybový režim, vhodné oblečení a obutí pro ZdrTV, zásady správného držení těla, dechová cvičení, vnímání pocitů při cvičení, nevhodná cvičení a činnosti (kontraindikace zdravotních oslabení)

SPECIÁLNÍ CVIČENÍ

základy speciálních cvičení – základní cvičební polohy, základní technika cvičení, soubor speciálních cvičení pro samostatné cvičení;

Vzhledem k ucelenému systému speciálních cvičení, který je shodný pro 1. i 2. stupeň, je formulováno učivo tohoto tématu jen na 2. stupni s předpokladem využití v celém základním vzdělávání.

VŠEOBECNĚ ROZVÍJEJÍCÍ POHYBOVÉ ČINNOSTI

pohybové činnosti v návaznosti na obsah TV – s přihlédnutím ke konkrétnímu druhu a stupni oslabení

2. stupeň

Očekávané výstupy

žák

uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení
zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení
aktivně se vyhýbá činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení

Učivo

ČINNOSTI A INFORMACE PODPORUJÍCÍ KOREKCE ZDRAVOTNÍCH OSLABENÍ

základní druhy oslabení jejich příčiny a možné důsledky – základní pojmy osvojovaných činností, prevence a korekce oslabení, denní režim z pohledu zdravotního oslabení, soustředění na cvičení, vědomá kontrola cvičení, nevhodná cvičení a činnosti (kontraindikace zdravotních oslabení)

SPECIÁLNÍ CVIČENÍ

oslabení podpůrně pohybového systému (A) – poruchy funkce svalových skupin (A1); poruchy páteře – odchylky předozadního zakřivení (A2) a vybočení páteře do stran (A3); poruchy stavby dolních končetin (A4): lokální a celková relaxace; správné držení hlavy, pletence ramenního, pánve, kolen; protažení prsních a bederních svalů, zadní strany stehů a ohybačů kyčle; posilování šijového, mezilopatkového, břišního, hýžd'ového, stehenního a lýtkového svalstva, vzpřimovačů trupu; zvýšení kloubní pohyblivosti a rozsahu pohybu; uvolňování páteře; rotační cvičení; správný dýchací stereotyp

oslabení vnitřních orgánů (B) – oslabení oběhového a dýchacího systému (B1); oslabení endokrinního systému (B2); obezita (B3); ostatní oslabení vnitřních orgánů (B4): (kromě cvičení ze skupiny A) rozvoj hlavních a pomocných dýchacích svalů; hrudní a brániční dýchání při zvýšené zátěži; adaptace na zvýšenou zátěž; cvičení koordinace a rovnováhy

oslabení smyslových a nervových funkcí (C) – oslabení zraku (C1); oslabení sluchu (C2); neuropsychická oslabení (C3): (kromě cvičení ze skupiny A) adaptace srdečně-cévního a dýchacího systému; koordinace pohybu; rovnovážné polohy; rozvoj sluchového, zrakového a taktilního vnímání rytmu; cvičení s hudebním doprovodem; orientace v prostoru; zraková lokalizace, rychlost zrakového vnímání

VŠESTRANNÉ ROZVÍJEJÍCÍ POHYBOVÉ ČINNOSTI

pohybové činnosti v návaznosti na vzdělávací obsah TV – s přihlédnutím ke konkrétnímu druhu a stupni oslabení

7 Rámcový učební plán

Poznámky k úpravám

Úpravám se věnuje téma [Organizace Dalšího cizího jazyka](#).

Vzdělávací oblasti	Vzdělávací obory	1. stupeň	2. stupeň
		1. – 5. ročník	6. – 9. ročník
		Minimální časová dotace	
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	35	15
	Cizí jazyk	9	12

	Další cizí jazyk	–	6[1]
Matematika a její aplikace		20	15
Informační a komunikační technologie		1	1
Člověk a jeho svět		12	–
Člověk a společnost	Dějepis	–	11
	Výchova k občanství		
Člověk a příroda	Fyzika	–	21
	Chemie	–	
	Přírodopis	–	
	Zeměpis	–	
Umění a kultura	Hudební výchova	12	10
	Výtvarná výchova		
Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví	–	10
	Tělesná výchova	10	
Člověk a svět práce		5	3
Průřezová témata		P	P
Disponibilní časová dotace		14	24 (z toho 6 pro DCJ)
Celková povinná časová dotace		118	122

P = povinnost zařadit a realizovat se všemi žáky v průběhu vzdělávání na daném stupni časovou dotaci lze čerpat; **pokud je realizováno formou samostatného vyučovacího předmětu**, je předmět dotován z disponibilní časové dotace.

- [1] Škola má povinnost nabídnout žákům na 2. stupni vzdělávací obsah oboru Další cizí jazyk v rozsahu 6 vyučovacích hodin (nejpozději od 8. ročníku). Žák, který si nezvolí Další cizí jazyk, si musí ve stejné časové dotaci vybrat z jiných volitelných obsahů. **Další cizí jazyk je od školního roku 2013/2014 vymezen jako součást vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace. Škola zařazuje Další cizí jazyk podle svých možností nejpozději od 8. ročníku v minimální časové dotaci 6 hodin. Vzhledem k posilování**

významu výuky cizích jazyků musí škola daných 6 disponibilních hodin využít pouze pro výuku Dalšího cizího jazyka, nebo v odůvodněných případech pro upevňování a rozvíjení Cizího jazyka.

11 Zásady pro zpracování, vyhodnocování a úpravy školního vzdělávacího programu

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání (ŠVP) je školský dokument, který v souladu se školským zákonem zpracovává podle RVP ZV každá škola realizující základní vzdělávání[1]. ŠVP vychází z konkrétních vzdělávacích záměrů školy, zohledňuje potřeby a možnosti žáků, reálné podmínky a možnosti školy a i oprávněné požadavky rodičů nebo zákonných zástupců žáků. Má na zřeteli postavení školy v regionu i sociální prostředí, ve kterém bude vzdělávání probíhat. Vzdělávací proces na konkrétní škole se pak uskutečňuje podle ŠVP, který si škola vypracovala[2].

Ředitele **Ředitel** školy odpovídá za ~~vypracování~~ **zpracování** ŠVP v souladu s RVP ZV, **jeho vyhodnocování a případné úpravy**. Koordinuje práci na tvorbě ŠVP nebo může **pověří** funkci koordinátora ~~pověřit~~ svého zástupce nebo jiného člena pedagogického sboru. Samotná příprava ŠVP je, **jeho následné vyhodnocování a úpravy jsou** výrazem pedagogické autonomie i odpovědnosti celé školy za způsob a výsledky vzdělávání. Proto **je vhodné, aby** se na zpracování **ŠVP, na vyhodnocování jeho** jednotlivých částí ~~ŠVP podílejí~~ **a případných úpravách podíleli** všichni učitelé příslušné školy a, **kterí** jsou také spoluodpovědní za realizaci **jednotlivých částí** ŠVP v podmínkách dané školy.

ŠVP stanovuje (zveřejňuje) **vydává** ředitel školy ~~po projednání se školskou radou, která se vyjadřuje~~. **K návrhu ŠVP i k realizaci následnému uskutečňování** vzdělávání podle tohoto programu **se vyjadřuje školská rada**. ŠVP je součástí povinné dokumentace školy, musí být zpřístupněn veřejnosti, aby se každý zájemce měl možnost seznámit s obsahem programu, aby do něj mohl každý nahlížet a pořizovat si z něj opisy a výpisy, popřípadě požádat o kopii[3].

Česká školní inspekce zjišťuje a hodnotí v rámci své inspekční činnosti naplnění ŠVP a jeho soulad s právními předpisy a RVP ZV[4].

Zásady stanovené pro zpracování školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání ŠVP:

- je zpracováván v souladu s RVP ZV **podle stanované struktury** pro celé období základního vzdělávání nebo pro jeho část, tj. pro ročníky, ve kterých daná škola realizuje základní vzdělávání;

- zajišťuje rovnoprávný přístup k základnímu vzdělávání pro všechny žáky s povinností školní docházky a přihlíží k jejich vzdělávacím potřebám a možnostem;

- umožňuje realizaci diferencovaného a individualizovaného vyučování pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (viz kapitola 8) i pro žáky mimořádně nadané (**viz kapitola 9**), pokud to vzdělávání těchto žáků vyžaduje;

- vytváří předpoklady pro realizaci vzdělávacího obsahu s ohledem na věkové zvláštnosti žáků, a tím pro postupné utváření a rozvíjení klíčových kompetencí;

vede k naplňování cílů základního vzdělávání stanovením výchovných a vzdělávacích strategií na úrovni školy a k naplňování cílového zaměření vzdělávacích oblastí stanovením výchovných a vzdělávacích strategií na úrovni vyučovacích předmětů;

je zpracován tak, aby umožňoval učitelům rozvíjet tvořivý styl práce a neomezoval je při uplatnění případných časových i metodických odlišností, které vycházejí **z konkrétních potřeb žáků** a ze zkušeností učitelů s efektivními způsoby výuky ~~a z konkrétních potřeb žáků;~~

Zásady stanovené pro úpravy a změny[5] školního vzdělávacího programu ŠVP:

je vytvářen jako relativně stálý dokument, úpravy a změny vydává ředitel školy jako:

- **dobatek formou přílohy ke stávajícímu ŠVP, které jsou opatřeny číslem jednacím, datem účinnosti a podpisem ředitele;**

- **nový ŠVP se zpracovanými úpravami a změnami**

při zásadní změně ŠVP, která mění stávající model vzdělávání žáků (např. změna hodinové dotace v učebním plánu, přesun tématu či větších částí obsahu z ročníku do ročníku, vznik nového vyučovacích předmětů, nová integrace stávajících vzdělávacích obsahů – vyučovacích předmětů) může vzniknout nový ŠVP; žáci přijatí na daný stupeň školy před touto změnou pokračují ve vzdělávání podle původní verze ŠVP dané školy, žáci vstupující do daného stupně spolu s touto změnou (po této změně) se vzdělávají podle nového ŠVP;

ŠVP se archivuje ve shodě se zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě.

[1] Povinnost zpracovat ŠVP vychází z § 3 odstavec 2 a § 5 odstavec 3 zákona č. 561/2004 Sb.

[2] ŠVP je povinným dokumentem pro realizaci vzdělávání na plně organizované základní škole, na základních školách pouze s prvním stupněm, na malotřídních školách jednotřídních i víceřídních. Víceleté střední školy vypracovávají svůj školní vzdělávací program pro ročníky odpovídající druhému stupni základního vzdělávání podle RVP ZV. ~~Nemusí nést nutně název~~ **Z identifikačních údajů ŠVP**, ale musí být zřejmé a kontrolovatelné, že vychází z **byl vytvořen podle RVP ZV (nebo přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením).**

[3] Vychází z § 5 odstavec 3 zákona č. 561/2004 Sb.

[4] Hodnocení ŠVP Českou školní inspekcí vychází z § 174 odst. 2 písmeno b) a c) zákona č. 561/2004 Sb.

[5] **Úpravy a změny mohou vycházet například z dlouhodobé zkušenosti školy, z obsahu revidovaného RVP ZV nebo jeho přílohy, z úpravy školského zákona, při sloučení škol a vytváření nového (společného) ŠVP.**

Struktura ŠVP pro základní vzdělávání

Podle této struktury se vytváří ŠVP ve všech školách, které realizují základní vzdělávání, kromě nižšího stupně víceletých gymnázií. Struktura ŠVP pro nižší stupeň víceletých gymnázií je uvedena na dalších stránkách RVP ZV.

1. Identifikační údaje

- ▶ název ŠVP[1]:
- ▶ předkladatel: **údaje o škole:**
  - název školy
  - adresa školy
  - jméno ředitele
  - kontakty
- zřizovatel:
  - název
  - adresa
  - kontakty
- platnost dokumentu od:
  - datum
  - podpis ředitele
  - razítko školy

*Další doporučené údaje: motivační název ŠVP, **číslo jednací**, IČO, IZO, RED-IZO, jméno koordinátora tvorby ŠVP*

2. Charakteristika školy

- úplnost a velikost školy
- vybavení školy (materiální, prostorové, technické, hygienické)
- charakteristika pedagogického sboru (velikost sboru, kvalifikovanost)
- dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce
- spolupráce s rodiči a jinými subjekty (školskou radou, školskými poradenskými zařízeními, místními a regionálními institucemi aj.)

*Další doporučené údaje: umístění školy, charakteristika žáků, **podmínky školy, mezinárodní spolupráce, vlastní hodnocení školy (oblasti, cíle, kritéria, nástroje, časové rozvržení), formy spolupráce se zákonnými zástupci a dalšími sociálními partnery***

3. Charakteristika ŠVP

- zaměření školy
- výchovné a vzdělávací strategie: společné postupy na úrovni školy, uplatňované ve výuce i mimo výuku, jimiž škola cíleně utváří a rozvíjí klíčové kompetence žáků
- zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných
- začlenění průřezových témat: výčet všech průřezových témat a jejich tematických okruhů; uvedení, v jakém ročníku, vyučovacím předmětu a jakou formou jsou tematické okruhy průřezových témat realizovány

4. Učební plán

- tabulace učebního plánu: výrazné oddělení 1. a 2. stupně; výčet povinných vyučovacích předmětů s jejich časovými dotacemi pro jednotlivé ročníky; uvedení časových dotací pro volitelné předměty v jednotlivých ročnících; celkové počty hodin v jednotlivých ročnících a celkové počty hodin za 1. a 2. stupeň

poznámky k učebnímu plánu: obsahové vymezení, organizační podmínky a jiná specifika realizace povinných a volitelných předmětů, pokud údaje nejsou zřejmé z tabulace učebnímu plánu (z jakého oboru/oborů, případně průřezových témat, byl vyučovací předmět vytvořen, pokud nemá identický vzdělávací obsah i název jako příslušný vzdělávací obor v RVP ZV; uplatnění jiné organizační formy, než je vyučovací hodina atd.)

5. Učební osnovy

název vyučovacího předmětu

charakteristika vyučovacího předmětu:

- obsahové, časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu (specifické informace o předmětu důležité pro jeho realizaci, v případě integrace uvést z jakých vzdělávacích oborů, jejich částí a průřezových témat je vzdělávací obsah předmětu vytvořen);
- výchovné a vzdělávací strategie: společné postupy uplatňované na úrovni vyučovacího předmětu, jimiž učitelé cíleně utvářejí a rozvíjejí klíčové kompetence žáků

vzdělávací obsah vyučovacího předmětu:

- distribuce a rozpracování očekávaných výstupů z RVP ZV do ročníků, případně do delších časových úseků
- ~~výběr~~ a rozpracování učiva z RVP ZV do ročníků, případně do delších časových úseků, ve vazbě na očekávané výstupy; **výběr učiva (i rozšiřujícího učiva) a jeho zařazení do ročníků a tematických celků s přihlédnutím k hodinovým dotacím předmětů v učebním plánu**
- průřezová témata – výběr tematických okruhů s konkretizací námětů a činností v ročnicích

*Další doporučené údaje: mezipředmětové souvislosti, **případně** další poznámky upřesňující realizaci vzdělávacího obsahu*

6. Hodnocení **výsledků vzdělávání** žáků a ~~autoevaluace školy~~

§ pravidla pro hodnocení žáků:

- způsoby hodnocení – klasifikací, slovně, kombinací obou způsobů
- kritéria hodnocení

§ ~~autoevaluace školy~~:

- ~~oblasti autoevaluace~~
- ~~cíle a kritéria autoevaluace~~
- ~~nástroje autoevaluace~~
- ~~časové rozvržení evaluačních činností~~

---

[1] Z názvu **identifikačních údajů** ŠVP musí být zřejmé **a kontrolovatelné**, že jde o školní vzdělávací program pro základní vzdělávání ~~nebo~~ že byl zpracován podle RVP ZV **(nebo přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením)**.

11 Zásady pro zpracování, vyhodnocování a úpravy školního vzdělávacího programu - Průvodce upraveným RVP ZV (NUV-sekce kurikula)

Školní vzdělávací program ~~pro základní vzdělávání~~ (ŠVP) je školský dokument, který v souladu se školským zákonem zpracovává podle RVP ZV každá škola realizující základní vzdělávání[1]. ŠVP vychází z konkrétních vzdělávacích záměrů školy, zohledňuje potřeby a možnosti žáků, reálné podmínky a možnosti školy a ~~i~~ oprávněné požadavky ~~ředitelů nebo~~ zákonných zástupců žáků. Má na zřeteli postavení školy v regionu i sociální prostředí, ve kterém bude vzdělávání probíhat. Vzdělávací proces na konkrétní škole se pak uskutečňuje podle ŠVP, který si škola vypracovala[2].

Ředitele ~~Ředitel~~ školy odpovídá za ~~vypracování~~ **zpracování** ŠVP v souladu s RVP ZV, **jeho vyhodnocování a případné úpravy**. Koordinuje práci na tvorbě ŠVP nebo ~~může~~ **pověří** funkci koordinátora ~~pověřit~~ svého zástupce nebo jiného člena pedagogického sboru. Samotná příprava ŠVP je, **jeho následné vyhodnocování a úpravy jsou** výrazem pedagogické autonomie i odpovědnosti celé školy za způsob a výsledky vzdělávání. Proto **je vhodné, aby** se na zpracování **ŠVP, na vyhodnocování jeho** jednotlivých částí ~~ŠVP podílejí~~ **a případných úpravách podíleli** všichni učitelé příslušné školy ~~a,~~ **kteří** jsou také spoluodpovědní za realizaci **jednotlivých částí** ŠVP v podmínkách dané školy.

ŠVP ~~stanovuje (zveřejňuje)~~ **vydává** ředitel školy ~~po projednání se školskou radou, která se~~ ~~vyjadřuje~~. **K návrhu ŠVP i k realizaci následnému uskutečňování** vzdělávání podle tohoto programu **se vyjadřuje školská rada**. ŠVP je součástí povinné dokumentace školy, musí být zpřístupněn veřejnosti, aby se každý zájemce měl možnost seznámit s obsahem programu, aby do něj mohl každý nahlížet a pořizovat si z něj opisy a výpisy, popřípadě požádat o kopii[3].

Česká školní inspekce zjišťuje a hodnotí v rámci své inspekční činnosti naplnění ŠVP a jeho soulad s právními předpisy a RVP ZV[4].

Zásady stanovené pro zpracování školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání ŠVP:

- je zpracováván v souladu s RVP ZV **podle stanované struktury** pro celé období základního vzdělávání nebo pro jeho část, tj. pro ročníky, ve kterých daná škola realizuje základní vzdělávání;

- zajišťuje rovnoprávný přístup k základnímu vzdělávání pro všechny žáky s povinností školní docházky a přihlíží k jejich vzdělávacím potřebám a možnostem;

- umožňuje realizaci diferencovaného a individualizovaného vyučování pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (viz kapitola 8) i pro žáky mimořádně nadané (**viz kapitola 9**), pokud to vzdělávání těchto žáků vyžaduje;

- vytváří předpoklady pro realizaci vzdělávacího obsahu s ohledem na věkové zvláštnosti žáků, a tím pro postupné utváření a rozvíjení klíčových kompetencí;

- vede k naplňování cílů základního vzdělávání stanovením výchovných a vzdělávacích strategií na úrovni školy a k naplňování cílového zaměření vzdělávacích oblastí stanovením výchovných a vzdělávacích strategií na úrovni vyučovacích předmětů;

- je zpracován tak, aby umožňoval učitelům rozvíjet tvořivý styl práce a neomezoval je při uplatnění případných časových i metodických odlišností, které vycházejí **z konkrétních potřeb žáků** a ze zkušeností učitelů s efektivními způsoby výuky ~~a z konkrétních potřeb žáků;~~

Zásady stanovené pro úpravy a změny[5] školního vzdělávacího programu ŠVP:

- je vytvářen jako relativně stálý dokument, úpravy a změny vydává ředitel školy jako:**

- **dodatek formou přílohy ke stávajícímu ŠVP, které jsou opatřeny číslem jednacím, datem účinnosti a podpisem ředitele;**

- **nový ŠVP se zapracovanými úpravami a změnami**

při zásadní změně ŠVP, která mění stávající model vzdělávání žáků (např. změna hodinové dotace v učebním plánu, přesun tématu či větších částí obsahu z ročníku do ročníku, vznik nového vyučovacího předmětu, nová integrace stávajících vzdělávacích obsahů – vyučovacích předmětů) může vzniknout nový ŠVP; žáci přijatí na daný stupeň školy před touto změnou pokračují ve vzdělávání podle původní verze ŠVP dané školy, žáci vstupující do daného stupně spolu s touto změnou (po této změně) se vzdělávají podle nového ŠVP;

ŠVP se archivuje ve shodě se zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě.

[1] Povinnost zpracovat ŠVP vychází z § 3 odstavec 2 a § 5 odstavec 3 zákona č. 561/2004 Sb.

[2] ŠVP je povinným dokumentem pro realizaci vzdělávání na plně organizované základní škole, na základních školách pouze s prvním stupněm, na malotřídních školách jednotřídních i víceřídních. Víceleté střední školy vypracovávají svůj školní vzdělávací program pro ročníky odpovídající druhému stupni základního vzdělávání podle RVP ZV. **Nemusí nést nutně název Z identifikačních údajů ŠVP, ale musí být zřejmé a kontrolovatelné, že vychází z byl vytvořen podle RVP ZV (nebo přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením).**

[3] Vychází z § 5 odstavec 3 zákona č. 561/2004 Sb.

[4] Hodnocení ŠVP Českou školní inspekcí vychází z § 174 odst. 2 písmeno b) a c) zákona č. 561/2004 Sb.

[5] **Úpravy a změny mohou vycházet například z dlouhodobé zkušenosti školy, z obsahu revidovaného RVP ZV nebo jeho přílohy, z úpravy školského zákona, při sloučení škol a vytváření nového (společného) ŠVP.**